

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 173 (XVII) — Nr. 591

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 8 iulie 2005

SUMAR

	Pagina
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005 referitoare la sesizările de neconstituționalitate a Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente	1-74
★	
Opinie separată I.....	75-78
Opinie separată II.....	79-80

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr. 555 A/205
Dosar nr. 565 A/205
Dosar nr. 567 A/205

DECIZIA Nr. 375*) din 6 iulie 2005

referitoare la sesizările de neconstituționalitate a Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente

Curtea Constituțională a fost sesizată, în temeiul dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituția României și ale art.15 din Legea nr.47/1992 pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu privire la neconstituționalitatea Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, de către un grup de 101 deputați și 39 senatori, după cum urmează:

- deputați: Viorel Hrebenciuc, Dan Ioan Popescu, Valeriu Ștefan Zgonea, Bogdan Nicolae Niculescu-Duvăz, Constantin Niță, Constantin Amarie, Petru Andea, Ecaterina Andronescu, Mihai Cristian Apostolache, Nicolae Bădălău, George Băeșu, Nicolae Bănicioiu, Eugen Bejinariu, Dumitru Bentu, Ioan Bivolaru, Răzvan-Petrică

*) Decizia este reprodusă în facsimil.

Bobeanu, Ovidiu Brânzan, Ioan Buda, Cătălin Ovidiu Buhăianu Obuf, Romeo Gheorghe Leonard Cazan, Ion Călin, Gheorghe Chiper, Filonaș Chiș, Ioan Cindrea, Titus Corlățean, Gabriela Crețu, Vasile Emilian Cutean, Iosif Dan, Marin Diaconescu, Corneliu Ioan Dida, Valer Dorneanu, Doina Micșunica Drețcanu, Cristian Sorin Dumitrescu, Zamfir Dumitrescu, Mihai Dumitru, Ion Dumitru, Mircea Dușa, Monalisa Gălățeanu, Filip Georgescu, Ion Giurescu, Aurel Gubandru, Iulian Iancu, Florin Iordache, Costică Macaleți, Iulian Claudiu Manda, Eduard-Stelian Martin, Cătălin Lucian Matei, Alexandru Mazăre, Vladimir Alexandru Mănăstireanu, Sorin Dan Mihalache, Teodora Dorina Mihăilescu, Miron Tudor Mitrea, Manuela Mitrea, Vasile Mocanu, Ion Mocioalcă, Tudor Mohora, Emil Radu Moldovan, Ioan Munteanu, Tiberiu-Ovidiu Mușatescu, Rodica Nassar, Adrian Năstase, Aurel Nechita, Gabriela Nedelcu, Dan Nica, Eugen Nicolicea, Vasile Cosmin Nicula, Teodor Nițulescu, Gabriel Oprea, Rovana Plumb, Radu Podgorean, Victor-Viorel Ponta, Claudiu Adrian Pop, Viorel Pupeză, Vasile Pușcaș, Mihaela Adriana Rusu, Victor Sanda, Ion Sasu, Marian Florian Săniuță, Gheorghe Sârb, Daciana Octavia Sârbu, Marian Sârbu, Mugurel Liviu Sârbu, Mihail Sirețeanu, Vasile Filip Soporan, Ioan Stan, Ion Stan, Alecsandru Știucă, Constantin Tămagă, Mihai Nicolae Tănăsescu, Petru Târniceru, George Alin Teodorescu, Liviu Timar, Pavel Todoran, Florentina Marilena Toma, Mihai Tudose, Valeriu Alexandru Ungureanu, Aurelia Vasile, Petru Gabriel Vlase, Aurel Vlădoiu, Cătălin Voicu, Florea Voinea;

- senatori: Mircea Geoană, Dan-Mircea Popescu, Ilie Sârbu, Cristian Diaconescu, Aristide Roibu, Antonie Iorgovan, Șerban Nicolae, Angel Tîlvăr, Ioan Chelaru, Vasile Ioan Dănuț Ungureanu, Doru Ioan Tărăcilă, Ion Rădoi, Ion Florescu, Petru Șerban Mihăilescu, Vasile Dîncu, Viorel Arcaș, Traian Novolan, Otilian Neagoe, Petre Daea, Ion Moraru, Aurel Gabriel Simionescu, Ion Vărgău, Vasile Ion, Doina Silistru, Viorel Ștefan, Sever Șter, Ion Toma, Adriana Țicău, George Cristian Maior, Adrian Păunescu, Ion Iliescu, Ion Solcanu, Alexandru Athanasiu, Ovidiu Teodor Crețu, Cristian Radu Georgescu, Radu Cătălin Mardare, Corina Crețu, Nicolae Văcăroiu.

Această sesizare a fost trimisă Curții Constituționale cu adresa nr.51/666 din 22 iunie 2005 a secretarului general al Camerei Deputaților, fiind înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 4111 din 22 iunie 2005 și formează obiectul Dosarului nr.555A/2005.

Pentru exercitarea controlului prealabil de constituționalitate asupra aceleiași legi, Curtea Constituțională a primit și sesizarea nr.116 din 24 iunie 2005 din partea Înaltei Curți de Casație și Justiție, înregistrată la aceeași dată, care formează obiectul Dosarului nr.565/2005.

Secretarul general al Senatului, cu adresa nr.2033 din 27 iunie 2005, a transmis Curții Constituționale sesizarea de neconstituționalitate privind aceeași lege, susținută de un grup de 25 de senatori, după cum urmează: Verginia Vedinaș, Gheorghe Funar, Aurel Ardelean, Carol Dina, Claudiu Tănăsescu, Viorel Senior Duca, Irina Loghin, Corneliu Vadim Tudor, Liviu-Doru Bindea, Valentin Dinescu, Gheorghe Viorel Dumitrescu, Constantin Găucan, Ilie Ilașcu, Nicolae-Marian Iorga, Viorica Georgeta Pompilia Moisuc, Ilie Petrescu, Petru Stan, Ovidiu Teodor Crețu, Antonie Iorgovan, Mihail Popescu, Șerban Nicolae, Otilian Neagoe, Ion Moraru, Șerban Mihăilescu și Cristian Radu Georgescu. Această sesizare a fost înregistrată la data de 27 iunie 2005 și formează obiectul Dosarului nr.567A/2005.

Având în vedere că obiectul celor trei sesizări vizează aceeași lege, Curtea a dispus conexarea celor trei dosare.

Autorii sesizărilor consideră că legea criticată este neconstituțională deoarece încalcă procedura de adoptare a legii, prevederile constituționale cu privire la proprietate și cele referitoare la independența justiției și inamovibilitatea judecătorilor.

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a putea prezenta punctele lor de vedere, până la data stabilită pentru dezbateri.

Guvernul, în punctul de vedere transmis cu nr.5/3916, nr.5/3989 și nr.5/4079/C.P.T. din 4 iulie 2005, apreciază că toate criticile formulate prin cele trei sesizări sunt neîntemeiate pentru următoarele considerente:

A. I. În legătură cu obiecțiile de neconstituționalitate de principiu, privind legea în ansamblul ei.

Proiectul de lege asupra căruia Guvernul și-a angajat răspunderea în temeiul art. 114 alin. (1) din Constituție este o lege complexă și cuprinzătoare, titlurile în care este structurată fiind părți componente ale unui întreg unitar, subsumându-se aceleiași concepții unice de legiferare.

Este lipsită de relevanță și critica potrivit căreia legea în cauză cuprinde modificări și completări ale unor legi organice. În ultimă instanță, actul normativ, a cărui constituționalitate este contestată, este o lege a Parlamentului, și Parlamentul României adoptă în mod obișnuit legi organice.

Cât privește afirmația din sesizarea de neconstituționalitate, potrivit căreia nu ar exista identitate între situația prezentată de autori și situația asupra căreia Curtea Constituțională s-a pronunțat deja prin Decizia nr. 147 din 16 aprilie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 279 din 21 aprilie 2003, pronunțată în Dosarul nr. 175A/2003, aceasta nu este întemeiată. Obiectul acestui dosar l-a constituit sesizarea de neconstituționalitate asupra Legii privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, una dintre obiecțiile de neconstituționalitate principale fiind aceea că Guvernul și-a asumat răspunderea asupra mai multor legi și nu asupra unui singur proiect de lege cum este cerut de art. 114 alin. (1) din Constituția revizuită [fost art. 113 alin. (1)].

Asupra acestei obiecții de neconstituționalitate, Curtea Constituțională s-a pronunțat afirmând că ea "(...) nu poate fi primită deoarece legiuitorul poate să reglementeze printr-o lege un grup complex de relații sociale, în vederea obținerii unui rezultat dezirabil la nivelul întregii societăți. (...) Astfel de reglementări nu se abat de la regulile întocmirii unui proiect de lege, așa cum sunt stabilite prin Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, însă prin complexitatea lor nu au aceeași alcătuire ca un proiect de lege consacrat

reglementării unei singure materii. Având în vedere scopul unic al noii reglementări cuprinse în Legea privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, modul în care aceasta este structurată nu este de natură să afecteze, așa cum susțin autorii sesizării, dispozițiile art. 113 din Constituție și nici pe cele ale art. 3 și 12 din Legea nr. 24/2000."

Similitudinea între cele două situații este evidentă și facil de demonstrat. Susținerea din sesizare potrivit căreia reglementările din legea în discuție nu se circumscriu unui scop unic - prin aceasta deosebindu-se de situația anterioară asupra căreia s-a pronunțat Curtea Constituțională - nu este întemeiată.

Astfel, în ceea ce privește scopul *Legii privind reforma în domeniul proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente*, acesta transpare cu claritate din expunerea de motive și este reprezentat de imperativul respectării angajamentelor asumate de România în procesul de aderare la Uniunea Europeană. Astfel, se arată că "în vederea respectării angajamentelor asumate de România pentru aderarea la Uniunea Europeană în materia proprietății este deosebit de importantă finalizarea procesului de restituire a imobilelor preluate în mod abuziv de către regimul comunist". Referitor la măsurile privind reforma în justiție, "realizarea unui sistem judiciar independent, imparțial, credibil și eficient" este prezentată drept un deziderat principal, fiind de notorietate faptul că îndeplinirea acestuia constituie o condiție *sine qua non* a aderării. Reforma în domeniul proprietății și al justiției este o parte componentă a reformei de ansamblu a societății, pe care actualul Guvern s-a angajat să o îndeplinească încă de la începutul mandatului său. În plus, această reformă, asupra căreia Guvernul și-a angajat răspunderea în fața Parlamentului potrivit procedurilor constituționale și regulamentare, este una dintre etapele de finalizare a procesului de aderare a României la Uniunea Europeană.

Este evident că, față de contextul actual pe plan european, orice deficiență constatată în această direcție poate conduce la activarea clauzei de salvagardare și la

amânarea datei aderării, cu consecințe extrem de negative asupra dezvoltării societății românești pe termen mediu și, mai ales, lung.

Așadar, afirmația din sesizare conform căreia legea atacată "nu se circumscrie unui scop unic" nu se susține întrucât, așa cum am arătat, este evident că finalitatea reglementărilor propuse în lege conduce la obținerea unui rezultat dezirabil la nivelul întregii societăți, în scopul realizării măsurilor necesare aderării României la Uniunea Europeană la data de 1 ianuarie 2007. Din logica întregii reglementări rezultă că nu proprietatea și justiția fac obiectul legii, ci reforma în vederea integrării europene în aceste domenii. Reforma astfel reglementată răspunde unui scop unic urmărit de Guvern atunci când a recurs la procedura prevăzută la art.114 alin. (1) din Constituție.

Cât privește solicitarea autorilor sesizării adresată Curții Constituționale de a verifica dacă prin modalitatea de angajare a răspunderii nu s-a urmărit, contrar principiilor constituționale, transformarea Guvernului în autoritate legiuitoare a țării și eludarea pe această cale a dezbaterilor parlamentare, se apreciază că aceasta nu poate fi reținută atât timp cât însăși Constituția României consacră procedura angajării răspunderii Guvernului, fără a o condiționa în vreun fel de momentul sau motivul pentru care Guvernul recurge la această procedură. Angajarea răspunderii constituie un act prin excelență politic, a cărui oportunitate este la latitudinea exclusivă a Guvernului, Parlamentul având la dispoziție exercitarea controlului parlamentar pe calea moțiunii de cenzură.

Evidențiem că problematica complexității legilor asupra cărora Guvernul își poate asuma răspunderea a fost amplu dezbătută până în prezent cu diferite ocazii.

În acest context se apreciază că este important și edificator de subliniat opinia domnului prof. univ. dr. Antonie Iorgovan cu privire la problema legilor complexe în contextul angajării răspunderii în condițiile art. 114 din Constituție, exprimată într-o lucrare de referință în domeniu – „Constituția României Revizuită, Comentarii și Explicații” - Mihai Constantinescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu - editura All Beck, București 2004, la paginile 218-219:

"Este în afară de orice îndoială că, de vreme ce legiuitorul nu a înțeles să facă distincție nici în procesul de adoptare a Constituției, nici în procedura de revizuire a acesteia, rămâne la latitudinea Guvernului să contureze dimensiunile și conținutul acestui proiect de lege, discuția glisând din sfera tehnicii legislative în sfera disputelor politice.

Opoziția parlamentară mai de fiecare dată când un Guvern sau altul și-a angajat răspunderea, a criticat procedura și prin faptul că era vorba de „*un pachet*” de proiecte și nu despre un proiect propriu-zis, evitându-se dezbaterile parlamentare asupra unor probleme esențiale.

Probabil că asemenea discursuri specifice limbajului politic dintre opoziție și majoritatea parlamentară se vor purta și în continuare, dar textul Constituției, cum s-a subliniat mai sus, lasă la latitudinea Guvernului stabilirea obiectului de reglementare a proiectului de lege asupra căruia înțelege să își angajeze răspunderea și, corespunzător acestui obiect, stabilirea formei tehnico – juridice a proiectului respectiv."

II. În legătură cu obiecțiile de neconstituționalitate privind prevederile referitoare la proprietate

Cu privire la criticile referitoare la presupusa încălcare a prevederilor constituționale cuprinse în art. 8 (pluralismul politic), art. 9 (sindicatele), art. 32 (dreptul la învățătură), art. 33 (accesul la cultură), art. 135 alin. (2) lit. c) (asigurarea de către stat a stimulării cercetării științifice și tehnologice naționale) - prin soluția de restituire în natură a tuturor imobilelor, inclusiv a celor care, în prezent, au destinații culturale, sociale etc. Guvernul menționează că acestea nu pot fi reținute în măsura în care sugerează că exercitarea unora dintre prerogativele actualului stat de drept este condiționată de perpetuarea abuzurilor comise de regimul comunist. Una dintre principalele mize ale asumării răspunderii a fost tocmai ideea implementării unor măsuri de reparație *reală* a abuzurilor din perioada comunistă. Astfel, printre scopurile modificărilor aduse Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor

imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, a fost și acela al extinderii sferei imobilelor ce pot fi restituite în natură, cu consecința diminuării cuantumului despăgubirilor și, implicit, a degrevării bugetului de stat. Acest proces implică desigur și costuri sociale și politice care ar fi fost infinit mai mici dacă el ar fi fost declanșat încă din anul 1990.

În același context, critica privind presupusa încălcare a art. 53 alin. (2) sau a art. 1 alin. (3) din Constituție este de asemenea neîntemeiată.

Respectarea dreptului de proprietate nu este compatibilă cu ideea de exercitare „proporțională” a acestui drept. În condiții care țin de apărarea interesului general, acest drept poate fi limitat, dar varianta de „limitare prin nerestituire” experimentată cu abilitate vreme de 15 ani este inacceptabilă.

Oricum este de observat că actualul guvern nu a abdicat nici de la obligațiile care îi revin în respectarea prevederilor constituționale evocate. În acest sens trebuie înțelese unele măsuri care limitează – doar temporar totuși - libera exercitare de către persoanele reîmproprietărite a drepturilor astfel configurate ca de exemplu obligația lor de a menține destinația imobilelor care în prezent au o utilitate publică sau socială.

În plus, Guvernul consideră că dreptul de folosință și cel de proprietate asupra unor imobile sunt eventuale accesorii, absolut exterioare cadrului constituțional privind pluralismul politic și celelalte valori invocate în sesizare.

Referitor la critica privind încălcarea mai multor principii și texte constituționale - art. 1 alin. (3) și (4) - prin soluția de reconstituire a dreptului de proprietate pe vechile amplasamente și de revocare a titlurilor de proprietate acordate, consideră că acesta nu este întemeiată.

Astfel, una din modificările substanțiale aduse legilor fondului funciar este eliminarea sintagmei „*de regulă*” din conținutul actual al Legii nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și a celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr.

169/1997, în sensul introducerii principiului respectării vechiului amplasament pentru reconstituirea dreptului de proprietate.

Guvernul subliniază faptul că soluția legislativă pe care o propune acum nu diferă în fapt de cea avută în vedere de legiuitorul din 1991. Și are în vedere faptul că regula vechiului amplasament a fost enunțată în chiar forma inițială a legii dar excepțiile de la această regulă nu au fost niciodată determinate, ceea ce a generat în practică un număr uriaș de abuzuri. Și cetățenii care au fost victima acestor abuzuri sunt apărați de prevederile constituționale invocate din art.1, alin. (3) din Constituție.

Repunerea în termen este justificată de drepturile suplimentare oferite prin noua reglementare, care ar rămâne inutilizabile în absența unui nou termen. Se menționează că drepturile suplimentare se referă la despăgubirea în natură (din terenuri proprietate de stat) pentru terenurile agricole și respectiv acordarea unor suprafețe mai mari de terenuri forestiere, tot din proprietatea de stat.

Întrucât noua modificare nu afectează punerile în posesie de până acum, dacă acestea au avut loc în mod legal, nu se poate vorbi de o perturbare a securității circuitului juridic civil. Legea, așa cum a fost modificată, nu pune în discuție anularea titlurilor de proprietate dobândite în mod legal de persoane îndreptățite, dar îi sancționează pe cei care, ilegal, au obținut titluri de proprietate.

Nu se poate susține că repararea unei mari nedreptăți istorice – naționalizarea efectuată de regimul comunist – poate să fie contrară art. 1 alin. (3) sau art. 135 alin. (2) din Constituția României. Dimpotrivă, tocmai neclaritatea cu privire la adevărații titulari ai dreptului de proprietate este cea care afectează statul de drept. În numele stabilității juridice, nu se poate accepta legalizarea unei nedreptăți istorice și nici abuzurile comise în aplicarea legilor fondului funciar până în prezent.

Guvernul consideră că nu poate fi primită nici critica privind pretinsa încălcare a principiului separației puterilor în stat, prevăzută în art. 1 alin. (4) din Constituție, în sensul că legea stabilește obligația unei autorități administrative de a revoca un act, întrucât actele emise de comisiile de fond funciar, care sunt autorități publice cu

activitate administrativă sau administrativ-jurisdicțională, sunt acte administrative, iar unul din principiile actelor administrative este și acela al *revocabilității* acestora.

În acest fel se evită trimiterea cetățenilor direct în instanță, cu costuri considerabile și alte consecințe nedorite. Câtă vreme organul administrativ își poate rectifica propria greșală, este firesc ca acesta să o poată face. Posibilitatea – și nu obligația – de a revoca titlurile emise ilegal nu are cum să fie contrară nici principiului separației puterilor în stat deoarece autoritatea administrativă este aceea care decide asupra oportunității unui astfel de act, în funcție de condițiile concrete ale titlului de proprietate și de eventualele cauze de nulitate ale acestuia.

Semnatarii sesizării citează voit trunchiat prevederile de modificare a Legii fondului funciar nr. 18/1991. Situația nou reglementată este aceea în care foștii proprietari, care aveau posesia terenului și primiseră și adeverințe de proprietate s-au văzut izgoniți de persoane care se prevalau de titluri de proprietate nou emise, cu încălcarea reglementărilor din acel moment.

Chiar și pentru aceste situații de nedreptate extremă modificarea legislativă a fost una prudentă, specificându-se că revocarea acelor titluri cvasifictive poate opera numai în situația în care acestea nu au intrat în circuitul civil.

Dacă respectivele titluri de proprietate au intrat în circuitul civil prin acte de vânzare – cumpărare sau în alt mod, fostul proprietar se va adresa justiției pentru constatarea nulității absolute a titlului respectiv, potrivit prevederilor art. III din Legea nr. 169/1997, modificată și completată.

În ceea ce privește critica de neconstituționalitate a dispozițiilor care consacră nulitatea absolută a titlurilor emise, în sensul că ”aceasta poate fi constatată de orice persoană interesată, și nu numai de instanța de judecată”, menționăm că autorii sesizării au interpretat greșit modificarea adusă art. 3 alin. (2) din textul Legii nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991. Trebuie remarcat că prin această modificare a fost extinsă sfera persoanelor care pot

invoca nulitatea actelor emise cu încălcarea legii, soluționarea cererilor rămânând în competența exclusivă a instanțelor judecătorești.

Nefondată este și critica de neconstituționalitate a dispozițiilor ce ”realizează o ierarhizare a probelor, reținându-se că se prezumă ca exprimând adevărul informațiile cuprinse în actele de preluare abuzivă” (formularea aparține semnatarilor sesizării). În conformitate cu principiile constituționale ale dreptului la apărare și al accesului liber la justiție, s-a dorit o ușurare semnificativă a sarcinii probei.

S-a apreciat de asemenea că actele normative folosite ca instrument de spoliere a proprietarilor legitimi ar putea, în subsidiar să fie invocate, în mod simetric de către aceiași proprietari ca mijloc de probă subsidiar.

Inițiatorii sesizării vorbesc despre o ierarhizare a probelor, dar nu înțeleg de loc semnificația normelor care dau o valoare probantă actelor de expropriere numai în măsura în care dreptul de proprietate nu poate fi dovedit prin mijloacele de probă cunoscute (în primul rând prin acte autentice). De asemenea omit să precizeze care sunt în opinia domniilor lor normele constituționale care au fost încălcate în acest caz.

III. În legătură cu obiecțiile de neconstituționalitate privind prevederile referitoare la justiție

Autorii sesizării afirmă că, prin întreaga concepție a noii reglementări, se urmărește subordonarea politică a justiției, a instanțelor judecătorești, a parchetelor, a Consiliului Superior al Magistraturii, încălcându-se, astfel, dispozițiile constituționale care îi acordă rolul de garant al independenței justiției.

În realitate, în baza noilor reglementări Consiliul Superior al Magistraturii va fi consolidat și va putea să joace cu adevărat rolul de garant al independenței Justiției. Permanentizarea activității membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este, după cele mai elementare reguli logice, o măsură de consolidare a acestui organism. Se elimină astfel și conflictul de interese care exista ca urmare a cumulării calității de membru cu aceea de titular al unor funcții din conducerea instanțelor sau a parchetelor.

Față de afirmația din sesizare conform căreia prin noua reglementare se diminuează rolul Consiliului Superior al Magistraturii în cariera magistraților, trebuie menționat că, de fapt, în continuare acesta:

- va propune numirea în funcțiile de judecător și procurori;
- va decide delegarea, detașarea, transferul și promovarea judecătorilor;
- va decide de asemenea detașarea, transferul și promovarea procurorilor;
- va numi în funcții de conducere judecătorii și procurorii.

De asemenea, Consiliul Superior al Magistraturii va organiza și în viitor (fără nici un amestec guvernamental):

- concursurile pentru accesul în magistratură;
- evaluările judecătorilor și procurorilor după numirea în funcție;
- concursurile pentru promovare.

Concursurile pentru numirea în funcțiile de conducere vor fi organizate tot de Consiliul Superior al Magistraturii fără vreo contribuție a ministrului justiției.

Așadar, Ministerul Justiției nu va exercita nici un fel de control asupra carierei și activității profesionale a judecătorilor și procurorilor, acestea rămânând doar atribute ale Consiliului Superior al Magistraturii.

1. Cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate privind modificarea și completarea Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii:

a) Se invocă o încălcare a principiului separației puterilor în stat prin textul propus al art. 39 alin. (6) din Legea nr. 317/2004 care instituie obligativitatea prezentării de către Consiliul Superior al Magistraturii a rapoartelor anuale asupra stării justiției și asupra activității proprii.

Critica face, în mod voit abstracție de faptul că art. 1 alin. (4) din Constituția României, republicată, consacră nu numai principiul separației, ci și pe acela al echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.

În încercarea de a da substanță ideii de echilibru între autoritatea legislativă și cea judecătorească doctrina s-a găsit adesea în impas. S-a susținut că echilibrul se realizează prin respectarea de către autoritatea judecătorească a legilor elaborate de Parlament.

Obligația respectării legilor este însă una generală, iar realitatea este că reglementările din anul 2004 au avut ca obiectiv exclusiv asigurarea unui plus de independență justiției, precum și a unui anumit echilibru între autoritatea judecătorească și cea executivă.

Acest obiectiv a fost de altfel atins dacă luăm în considerare prerogativele, limitate, pe care Președintele României sau ministrul justiției le are în raport cu Consiliului Superior al Magistraturii.

Există în schimb o deplină independență și nici un element de echilibrare în raporturile autorității judecătorești cu Parlamentul, adică exact cu organul reprezentativ suprem al poporului român art. 61 alin. (1) din Constituție .

Este de observat că atribuția Consiliului Superior al Magistraturii referitoare la elaborarea raportului anual privind activitatea sa și a celui privind starea justiției și prezentarea acestora în fața Parlamentului nu încalcă în nici un fel separația puterilor în stat.

Principiul separației puterilor în stat nu presupune o izolare a respectivelor „puteri” ci, dimpotrivă, o colaborare permanentă a acestora, cu respectarea strictă a atribuțiilor fiecăreia și cu luarea în considerare a independenței autorităților publice în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege.

Prezentarea anuală a rapoartelor Consiliului Superior al Magistraturii asupra activității proprii și asupra stării justiției este necesară întrucât măsurile de asanare a legislației ori de organizare a justiției se iau prin intermediul activității de legiferare a Parlamentului României. În vederea elaborării unei legislații moderne și eficiente, Parlamentul trebuie să cunoască evoluția și problemele cu care se confruntă sistemul judiciar, pe baza unor date reale și verificate statistic.

Pe de altă parte, prezentarea unui raport privind activități realizate anterior întocmirii raportului, nu poate afecta independența Consiliului Superior al Magistraturii întrucât, potrivit dispozițiilor legale în vigoare, Parlamentul nu are și nu va avea nici în viitor posibilitatea de a interveni în activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și nici nu poate lua măsuri sancționatorii sau de coordonare vizând magistrații sau activitatea acestora.

Așa cum reiese din ansamblul reglementării, prezentarea unui raport de activitate și a unuia asupra stării justiției are un evident caracter de informare și constituie un instrument necesar în asigurarea transparenței. În plus, CSM este o autoritate publică și nu una ocultă, iar toate autoritățile publice au o răspundere publică (diferită de răspunderea juridică). Instituțiile lăsate în afara controlului public tind să se comporte abuziv.

Totodată, având în vedere caracterul public și solemn al ședințelor Parlamentului, ca autoritate de largă reprezentativitate socială, prezentarea unei informări constituie o măsură necesară de informare a opiniei publice, având și un caracter de sensibilizare a populației. Prezentarea raportului în Parlament nu face altceva decât să faciliteze o dezbatere publică asupra unei componente a administrării justiției, chestiune de mare interes public.

Nu în ultimul rând un astfel de raport are și o valoare practică de necontestat deoarece permite CSM să introducă pe agenda dezbaterilor parlamentare și publice imperativele de ordin legislativ necesare pentru buna funcționare a justiției.

În altă ordine de idei este de amintit că o astfel de practică nu este singulară deoarece și alte autorități publice prezintă, de asemenea, rapoarte Parlamentului, transmițând periodic informații care pot contribui la îmbunătățirea și modernizarea legislației.

b) Se susține, de asemenea, că are loc o diminuare a rolului Consiliului Superior al Magistraturii în ceea ce privește cariera judecătorilor, încălcându-se, astfel, art.125 alin.(2) din Constituție.

Cu privire la această susținere, arătăm că, așa cum am precizat mai sus, Consiliul Superior al Magistraturii își păstrează atribuțiile din reglementarea actuală în ceea ce privește cariera judecătorilor (numire, promovare, transferare, sancționare), fiind în deplină concordanță cu normele constituționale cuprinse în art.125 alin.(2).

c) Nu poate fi susținut nici faptul că reglementările propuse restrâng rolul Consiliului Superior al Magistraturii la un organism cu rol consultativ, „la dispoziția ministrului justiției și, implicit, a Președintelui României în funcțiune”, ca urmare a eliminării precizării „reprezentant al autorității judecătorești” din art. 1 al Legii nr. 317/2004.

Potrivit Capitolului VI – „Autoritatea judecătorească” din Titlul III al Constituției, Consiliul Superior al Magistraturii este o parte a autorității judecătorești, alături de Ministerul Public și instanțele de judecată. Numai acestea din urmă reprezintă însă puterea judecătorească. Art. 1 din Legea nr. 304/2004, atât în vechea reglementare, cât și în noua reglementare, arată clar cine reprezintă puterea judecătorească: „Puterea judecătorească se exercită de Înalta Curte de Casație și Justiție și de celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”.

În plus, potrivit Constituției, Consiliul Superior al Magistraturii este „garantul independenței justiției”, calitate reglementată, de altfel și prin modificările la Legea nr.317/2004.

În modificările operate, rolul CSM este identic cu cel conferit de Constituție. Copierea unor texte din legea fundamentală nu ar fi adus un plus calitativ redactării, ci dimpotrivă, un minus. Neconstituțională ar fi fost numai afirmația că CSM nu este reprezentant al autorității judecătorești. Nu poate fi apreciată ca neconstituțională necopierea unui text din Constituție, în condițiile în care toate textele din lege confirmă acest atribut constituțional.

Mai mult, ca să fim riguroși, expresia eliminată („reprezentant al autorității judecătorești”) era incorectă și chiar neconstituțională, pentru că lasă să se înțeleagă în mod greșit că CSM ar fi singurul reprezentant al autorității judecătorești. Or, potrivit

capitolului VI din titlul III, reprezentanți ai autorității judecătorești sunt instanțele de judecată și Înalta Curte de Casație și Justiție, Ministerul Public și CSM. Prin urmare, am eliminat o expresie neconstituțională.

Cu totul nejustificată este aserțiunea potrivit căreia redistribuirea competențelor între plenul Consiliului Superior al Magistraturii și secțiile acestuia ar contraveni art. 134 din Legea fundamentală.

În realitate Constituția consacră rolul Consiliului Superior al Magistraturii de garant al independenței justiției, însă, în același timp lasă în sarcina legii speciale reglementarea modului de împărțire a atribuțiilor între plenul și secțiile Consiliului Superior al Magistraturii.

Noul demers se înscrie perfect în acest tipar constituțional care nu stabilește care sunt atribuțiile plenului și care sunt cele ale secțiilor, făcând, așa cum am arătat trimitere la legea specială a acestui organism.

Numai art. 134 alin. 2 din Constituție se referă la secțiile CSM ca „instanțe de judecată în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor.” Or, modificările operate au păstrat acest atribut al secțiilor așa încât nu există nici o normă neconstituțională.

Noua filozofie propusă prin proiect este rezultatul firesc al permanentizării activității membrilor Consiliului și răspunde totodată unor cerințe absolut logice și rezonabile:

- reprezentanții judecătorilor vor hotărî pentru judecători;
- cei ai procurorilor, vor hotărî pentru procurori;
- Plenul se va pronunța numai cu privire la problemele comune ale judecătorilor și procurorilor.

Nici abrogarea art. 65-67 din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii nu poate fi considerată neconstituțională. De altfel, autorii sesizării nici nu precizează ce dispoziție constituțională ar fi încălcată în acest caz.

De altfel textele citate și-au produs efectele, menținerea lor nemaiavând, de fapt, nici o relevanță în economia legii.

d) Este lipsită de suport și afirmația potrivit căreia modificarea adusă Legii nr. 317/2004 ar contraveni prevederilor art. 133 alin. (4) din Constituție afectând retroactiv durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii aleși în 2004.

Afirmația este inexactă deoarece mandatul membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este, în continuare cel stabilit în art. 133 alin. (4) din Constituție, modificarea adusă Legii nr. 317/2004 fiind în sensul textului constituțional.

Astfel, mandatul membrilor Consiliului rămâne cel de 6 ani, însă, ca urmare a permanentizării activității acestora – aspect pe care legea fundamentală nu îl interzice – modul de funcționare a Consiliului devine unul incomparabil mai eficient.

Faptul că aceste reguli sunt diferite față de cele existente la începutul mandatului membrilor în funcție ai Consiliului nu încalcă în nici un fel normele constituționale, care, așa cum am mai arătat, lasă pe seama legii speciale organizarea și funcționarea acestuia.

Fiind vorba de o lege specială, nimic nu împiedică legiuitorul ca, în cazul în care consideră necesară o reșezare a regulilor de organizare și funcționare a unui organism, să intervină legislativ, fără ca această intervenție să fie considerată retroactivă.

Noile dispoziții privind funcționarea Consiliului vor fi aplicabile de la data intrării în vigoare a legii de modificare, membrii în funcție având, însă, obligația de a se adapta noilor reglementări.

În același sens, s-a exprimat, în repetate rânduri, Curtea Constituțională, statuând că "(...) legea ulterioară nu poate atinge dreptul născut sub imperiul legii anterioare, deoarece ar însemna ca legea nouă să fie aplicată retroactiv, contrar prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție și cerințelor legate de asigurarea stabilității raporturilor juridice, însă *poate modifica regimul juridic al dreptului anterior. (...) Acesta este un aspect care nu privește existența dreptului, ci regimul său juridic.*" (Decizia Curții Constituționale nr.3 din 2 februarie 1993, publicată în Monitorul Oficial nr. 95 din 17 mai 1993; Decizia Curții Constituționale nr. 5 din 23 februarie 1993, publicată în Monitorul Oficial nr. 129 din 17 iunie 1993.)

În consecință "o lege nu este retroactivă atunci când *modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior* și nici atunci când *suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi*, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să reglementeze pentru perioada ulterioară intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare." (Decizia Curții Constituționale nr. 294 din 6 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial nr. 887 din 29 septembrie 2004).

2. Cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate privind modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul magistraților:

a) Referitor la critica privind neconstituționalitatea art. 63 din Legea nr. 303/2004 ca urmare a instituirii a două noi cazuri de eliberare din funcție: incapacitatea profesională și nepromovarea examenului, aceasta nu poate fi reținută.

În realitate motivul de eliberare din funcție constând în incapacitatea profesională există și în reglementarea actuală a art. 63 alin. (1) lit. d), în timp ce prin modificarea propusă, la lit. h) a art. 63, se prevede eliberarea din funcție doar în cazul nepromovării examenului prevăzut la art. 31 alin. (14).

Această din urmă soluție a fost instituită numai pentru cazul intrării în magistratură fără concurs sau examen, potrivit art. 31 din Legea nr. 303/2004, situație în care s-a considerat necesară sancționarea celui care, intrând în magistratură fără concurs, nu își îndeplinește obligația de a urma și absolvi cursurile de perfecționare de 6 luni organizate de Institutul Național al Magistraturii.

Datorită caracterului excepțional al accederii în magistratură fără concurs, posibilitate acordată anumitor categorii de persoane, este necesară instituirea, totuși, a unor garanții cu privire la calitatea profesională a acestora, în scopul garantării îndeplinirii în mod eficient a actului de justiție.

Cele două motive de eliberare din funcție nu impietează, astfel, în nici un fel, asupra inamovibilității judecătorilor și, respectiv, independenței procurorilor, iar singura „epurare” de care se poate vorbi este „epurarea incompetenților” care va putea fi operată exclusiv de către Consiliul Superior al Magistraturii.

În acest context considerăm necesar să subliniem o dată în plus: Ministerul Justiției nu va exercita nici un fel de control asupra carierei și activității profesionale a judecătorilor și procurorilor, fie ei incompetenți ori străluciți din punct de vedere profesional și moral, acestea rămânând doar atribute ale Consiliului Superior al Magistraturii.

b) În ceea ce privește obiecțiile față de modificările legislative privind numirea în funcții la toate instanțele și încetarea mandatelor de conducere actuale de 5 ani, acestea sunt lipsite de temei.

Modificarea Legii nr. 303/2004 este de esență în ceea ce privește numirea în funcții de conducere. Astfel, de la mandatul de 5 ani fără posibilitatea reînvestirii se trece la un mandat de 3 ani, cu posibilitatea reînvestirii, o singură dată. Procedura de numire se modifică prin introducerea unui concurs sau examen care testează abilitățile manageriale, de comunicare, de organizare a resurselor umane, capacitatea de a lua decizii și de a-și asuma răspunderea. Modificarea regulilor privind numirea și exercitarea funcțiilor de conducere în timpul derulării mandatului impun încetarea

acestui, fără ca astfel să se aducă atingere vreunui principiu constituțional. Concursul prevăzut la Art. IV din Titlul XVII este organizat ca urmare a modificărilor substanțiale aduse procedurii de numire în funcțiile de conducere la curțile de apel, tribunale, judecătorii și la parchetele de pe lângă acestea, precum și duratei mandatelor.

Noile reglementări sunt de aplicabilitate imediată, motiv pentru care conducătorii instanțelor și parchetelor respective nu mai pot fi considerați că îndeplinesc criteriile pentru îndeplinirea funcțiilor respective. Ei pot, însă, să participe la concurs, putând, fi, astfel, reînvestiți în funcție potrivit noilor criterii de selecție.

Stabilitatea și continuitatea funcționării instanțelor și parchetelor nu vor fi încălcate, atâta timp cât legea prevede că, până la numirea în funcție potrivit noilor criterii și proceduri, interimatul va fi asigurat de judecătorul sau procurorul care a îndeplinit această funcție sau, după caz, de un alt judecător sau procuror numit de CSM.

În acest sens este și jurisprudența Curții Constituționale care în Decizia nr. 134/2005, publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 392/10.05.2005, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 121/2003 pentru modificarea și completarea Legii concurenței nr. 21/1996, precum și ale art. 17 alin. (1) și ale art. 18 din Legea concurenței nr. 21/1996 a decis că modificarea mandatului membrilor Consiliului Concurenței înainte de termen este constituțională.

În analizarea acestei chestiuni nu se poate face abstracție nici de jurisprudența prin care Curtea Constituțională a răspuns dilemelor apărute în anul 2002 cu ocazia reducerii duratei mandatului consilierilor de conturi ai Curții de Conturi care, potrivit Constituției, erau tot inamovibili și independenți, ca și judecătorii.

Și atunci s-a vorbit despre eventuala neconstituționalitate a unei astfel de măsuri invocând-se tot o presupusă încălcare a principiului neretroactivității legii și

chiar un așa numit atentat la principiul inamovibilității, de care și respectivii consilieri beneficiau în baza unei prevederi constituționale exprese.

Toate aceste obiecțiuni au fost înlăturate de către Curtea Constituțională prin motivări de remarcabilă acuratețe și consecvență științifică inserate de exemplu în deciziile:

- nr. 17/23 ianuarie 2002 publicată în M.Of. nr. 104 din 7 februarie 2002
- nr. 91/21 martie 2002 publicată în M.Of. nr. 390 din 7 iunie 2002 și
- nr. 147/9 mai 2002 publicată în M.Of. nr. 508 din 15 iulie 2002.

c) Lipsită de suport este și critica referitoare la neconstituționalitatea abrogării primului alineat al art. 8 din Legea nr. 303/2004 care abrogă alineatul (1), referitor la interzicerea subordonării judecătorilor și procurorilor scopurilor sau doctrinelor politice.

Precizăm că eliminarea alin. (1) din cuprinsul art. 8 al Legii nr. 303/2004 se datorează lipsei de logică și de aplicabilitate a acestui text: de fapt, nici o persoană nu se poate „subordona” unor „doctrine politice”, care nu sunt altceva decât idei, teorii din domeniul științelor politice.

O persoană poate eventual să simpatizeze cu o doctrină politică ori să aibă un crez politic, dar în mod evident, nu se poate „subordona” unei idei.

Prin urmare, în respect față de libertatea gândirii și a conștiinței – garantată de Constituția României – a fost eliminată o prevedere care ar fi putut transmite mesajul că în România se încearcă controlul gândurilor și al conștiinței.

Ceea ce este important în asigurarea independenței judecătorilor și procurorilor este comportamentul, atitudinea, acțiunea, adică exteriorizarea ideilor.

Situația în care o persoană acționează pe baza unor convingeri izvorâte din împărtășirea unor doctrine politice este deja acoperită de reglementarea propusă prin proiect referitoare la interdicțiile și incompatibilitățile aplicabile judecătorilor și procurorilor.

Garanții de nesubordonare sunt cuprinse în alin. (2) și (3) ale aceluiași articol, potrivit cărora judecătorii și procurorii „nu pot să facă parte din partide sau formațiuni politice și nici să desfășoare (sau să participe la) activități cu caracter politic” și „sunt obligați ca în exercitarea atribuțiilor să se abțină de la exprimarea sau manifestarea, în orice mod, a convingerilor lor politice”.

De asemenea, potrivit alin.(1) al art.5 din proiect, „Judecătorii și procurorii sunt obligați ca, prin întreaga lor activitate, să asigure supremația legii, să respecte drepturile și libertățile persoanelor, precum și egalitatea lor în fața legii și să asigure un tratament juridic nediscriminatoriu tuturor participanților la procedurile judiciare, indiferent de calitatea acestora, să respecte Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor și să participe la formarea profesională continuă.”

În plus, proiectul de modificare a Legii nr. 303/2004 prevede la art. 3 alin. (4) că „orice persoană, organizație, autoritate sau instituție este datoare să respecte independența judecătorilor”.

Adevărate garanții de *nesubordonare* sunt și prevederile privind independența judecătorilor și procurorilor, fiind prima dată când pentru procurori se prevede în mod expres independența.

d) Obiecția cu privire la încălcarea principiului separației puterilor prevăzut de art. 1 alin. (4) din Constituție, a principiului independenței judecătorilor, respectiv a principiului inamovibilității pentru judecători prevăzut de art. 125 din Constituție, precum și a principiului stabilității și imparțialității, în cazul procurorilor, prevăzut de art. 132 alin. (1) din Constituție, prin anularea drepturilor câștigate sau, după caz, restrângerea exercițiului unor asemenea drepturi, nu este întemeiată.

Este lipsită de sens invocarea caracterului neconstituțional al alin. (1²) al art. 14 din Legea nr. 303/2004 care prevede că pentru înscrierea la concursul de admitere la Institutul Național al Magistraturii, candidatul plătește o taxă al cărei quantum se stabilește prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, în funcție de cheltuielile necesare pentru organizarea concursului.

O astfel de reglementare nu poate fi considerată neconstituțională în raport cu principiul independenței și inamovibilității, ori după caz, al stabilității, pentru simplul motiv că această taxă se plătește numai pentru concursul de admitere la Institutul Național al Magistraturii, deci anterior dobândirii statutului de judecător sau procuror. Pentru concursurile de promovare sau de numire în funcțiile de conducere nu este prevăzută plata vreunei taxe, astfel încât nu se pune problema afectării în vreun fel a statutului judecătorilor și procurorilor.

Este de asemenea pe deplin constituțională introducerea alin. (6) al art.29. Departe de a fi o discriminare pe criteriul etnic, contrară art. 16 din Constituție, această prevedere dă substanță dreptului constituțional la identitate prevăzut de art. 6 din Legea fundamentală. Expresia acestui drept constituțional se regăsește, de altfel, și în alte acte normative, dintre care se menționează Legea administrației publice locale nr.215/2001. O asemenea dispoziție este întru-totul constituțională prin prisma art. 128 din Constituția României. De altfel, nu poate fi interpretată nici ca o încălcare a egalității în drepturi deoarece, în această privință și jurisprudența Curții Constituționale este constantă în a arăta că modalitatea în care legiuitorul înțelege să reglementeze felul în care sunt organizate instanțele prin numirea unor judecători, este de competența exclusivă a Parlamentului.

e) Nu contravin Constituției nici noile prevederi care dau posibilitatea Președintelui României să refuze numirea judecătorilor și procurorilor propuși de Consiliul Superior al Magistraturii,

Prevederea legală citată dă eficiență prevederilor art. 1 alin. 3 din Constituție care caracterizează România ca stat „democratic”.

Trebuie amintit că spre deosebire de alte state, în România judecătorii și procurorii nu sunt aleși prin vot popular.

Președintele României însă este ales democratic, prin vot popular și prin urmare este singurul exponent al voinței populare în raporturile cu autoritatea judecătorească.

Această ultimă calitate justifică instituirea, în favoarea Președintelui, a unei „căi de atac” în cazul în care apreciază că propunerea CSM privind numirea unui judecător sau procuror nu ar fi justificată și se impune a fi reanalizată tot de către CSM.

Esențial este faptul că, într-o astfel de dispută, Consiliul Superior al Magistraturii are ultimul cuvânt, deci își păstrează integral și neștirbit dreptul de a decide asupra chestiunii menționate (Președintele nu are posibilitatea unui al doilea refuz în cazul renominalizării aceleiași persoane de către CSM).

În termeni constituționali acest tip de raport juridic dintre Președinte și CSM constituie o perfectă punere în practica legislativă a principiului constituțional al „separației și echilibrului puterilor” pe care îl menționează art. 1 alin. 4 din legea fundamentală.

Analogia pe care semnatarii sesizării o fac cu situația în care Președintele nu poate să refuze numirea unor miniștrii care au primit votul de încredere de la Parlament este inexactă și mai cu seamă irelevantă.

Spre deosebire de CSM, Parlamentul se constituie ca urmare a exprimării, prin vot, a voinței populare.

Mult mai adecvată ar fi analogia cu procedura conform căreia Președintele poate refuza o singură dată promulgarea unei legi adoptate de Parlament, situație în care respectiva lege este reexaminată de forumul legiuitor care o poate adopta însă tot în forma inițială.

În plus, Guvernul apreciază că trebuie respectat principiul simetriei, consacrat și aplicat în doctrina și practica juridică. Art. 125 alineatul 1 din Constituția României statuează că judecătorii sunt numiți de Președintele României. Or, principiul simetriei actelor funcționează și în cazul actelor Președintelui, în sensul că semnătura Președintelui de numire a unui judecător nu este una formală, ci una de substanță, neputându-se susține că semnătura Președintelui este de fapt o simplă formalitate. Numirea unui judecător implică o responsabilitate juridică pentru

Președintele României, fapt pentru care este pe deplin explicabilă posibilitatea refuzului numirii unei persoane.

Dimpotrivă, se susține că și anterior acestor modificări posibilitatea ca Președintele României, în virtutea principiului simetriei menționat mai sus, putea refuza numirea unui judecător sau procuror. Or, textul nou nuanțează acest refuz, eliminând posibilitatea unui abuz al Președintelui, în sensul că Președintele României poate refuza o singură dată numirea unui judecător sau procuror, pe când vechiul text nu prevedea o asemenea limitare, Președintele putând refuza nelimitat și fără a motiva numirea în funcție a judecătorilor și procurorilor.

Au de asemenea un deplin suport constituțional prevederile legale nou introduse care stabilesc că numirea principalelor funcții de conducere din Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Parchetul Național Anticorupție se face de către Președintele României, la propunerea Ministrului Justiției și cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii.

Potrivit art. 94 litera c) din Constituție, Președintele are ca atribuție numirea în funcții publice, iar această numire se face în condițiile legii.

Nu există nici un text constituțional care să reglementeze numirea în funcțiile de conducere din parchete, ceea ce înseamnă că aceasta se face în condițiile reglementate de lege.

Referitor la numirea conducătorilor Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, respectiv, Parchetului Național Anticorupție, potrivit art.132 alin.(1) din Constituție, procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției. De aceea, ministrul justiției răspunde pentru eficiența parchetelor. În aceste condiții, ministrul justiției trebuie să vegheze la conducerea parchetelor pe baza principiului responsabilității și al eficienței.

Ministrul justiției nu controlează în nici un caz soluțiile procurorilor, aceștia fiind *independenți* potrivit art. 4 alin.1 din proiectul de modificare a Legii

nr.303/2004, iar nu numai *stabili*, așa cum se prevede în actuala formă a Legii nr.303/2004. *Independența* procurorilor este consacrată și prin art. 61 alin. 2 din modificările aduse Legii 304/2004 privind organizarea judiciară.

În plus, dezbaterile din CSM – provocate de solicitarea avizului - aduc transparența acestor numiri și revocări, având în vedere caracterul public al ședințelor CSM, la care participă presa și oricine dorește. Se menționează și faptul că cererea de revocare a procurorilor generali și a celorlalte persoane cărora li se aplică această dispoziție se circumscrie unor cerințe de eficiență menționate explicit în art. 50 din Legea 303 modificată, astfel încât nu vor putea avea loc abuzuri.

Mai mult, modificările propuse sunt în total acord cu documentele internaționale în materie și chiar se ridică deasupra standardelor europene. Astfel, Recomandarea (2000)19 privind rolul procurorului în sistemul justiției penale, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei afirmă în articolul 11 că „*parchetele vor da periodic și public socoteală pentru activitățile lor și, în special, pentru cum au îndeplinit prioritățile*”. Iar în articolul 13 se recunoaște posibilitatea ca procurorii „să facă parte din executiv sau să fie subordonați executivului” și se cer anumite garanții, cum ar fi reglementarea prin lege a puterilor executivului asupra procurorilor, transparență în exercitarea puterilor executivului asupra procurorilor, respectarea tratatelor internaționale și a principiilor generale de drept, etc. Modificările operate de proiectul de lege merg mai departe, în sensul că atribuie mult mai multă independență procurorilor din România.

Procedura de numire și revocare a conducătorilor parchetului este conformă cu procedura de numire și revocare din alte state membre ale Uniunii Europene, precum Danemarca, Finlanda, Suedia, Germania, Irlanda, Olanda, Spania, Portugalia, Cehia, Estonia, Slovenia și altele.

f) Referitor la susținerea înlăturării sau anuputării serioase a drepturilor judecătorilor și procurorilor, autorii sesizării nu fac referire decât la cel privind pensionarea, arătând că modificările propuse încalcă principiile independenței și inamovibilității, respectiv al stabilității.

Afirmația nu se poate reține deoarece și în sistemul reglementării adoptate în anul 2004 principiul era acela al pensionării la „împlinirea vârstei prevăzute de lege”, adică de Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, care constituie dreptul comun în materie de pensionare, iar menținerea în funcție peste acea limită de vârstă constituia excepția, fiind condiționată de obținerea unui aviz conform din partea Consiliului Superior al Magistraturii.

Noua reglementare nu înlătură principiul existent ci doar excepția, pornind tocmai de la faptul că după împlinirea vârstei legale judecătorul nu mai este la fel de inamovibil și nici la fel de independent pentru că întreaga sa activitate profesională depinde:

- mai întâi de conducerea unei instanțe care face (sau nu) propunerea de menținere a sa în funcție,
- apoi de membrii Consiliului Superior al Magistraturii care dau (sau nu) avizul conform de menținere în funcție.

Soluțiile unui astfel de judecător nu mai oferă nici ele garanția corectitudinii și a obiectivității.

Se pare că în viziunea inițiatorilor sesizării deplina independență și inamovibilitate a judecătorilor nu poate fi realizată decât dacă sunt numiți ”pe viață”.

Legea fundamentală nu utilizează însă această sintagmă menționând că judecătorii sunt inamovibili „în condițiile legii” (art. 125 alin. (1)), formulare care lasă legiuitorului libertate în definirea limitelor inamovibilității.

Așa a gândit de altfel și guvernul precedent când a inițiat abrogarea Legii nr. 92/1992 prin Legea nr. 303/2004. Cu acea ocazie limita maximă de menținere în activitate a judecătorilor instanței supreme pensionabili a fost redusă de la 70 la 68 de ani, neconsiderându-se acea reducere ca pe un atentat la independența sau inamovibilitatea respectivilor magistrați.

Oricum, eliminarea posibilității condiționate de a mai exercita funcția de magistrat după împlinirea vârstei legale de pensionare este în realitate o garanție a „inamovibilității” și „independenței”, prin înlăturarea posibilității de șantajare ori influențare a magistratului pensionabil.

Referitor la aceeași chestiune este de amintit că

- legea fundamentală consacră un drept la pensie (art. 47 alin. (2)) care corespunde obligației corelative a statului de a asigura cetățenilor „un nivel de trai decent” (art. 47 alin. (1));
- mecanismul, derogatoriu, de calculare a pensiei de serviciu a magistraților răspunde pe deplin acestei din urmă obligații;
- nu există nici o normă constituțională care să justifice instituirea unei vârste de pensionare mai ridicate pentru o categorie socială sau profesională,
- există în schimb prevederile art. 16 alin. (1) care statuează „egalitatea cetățenilor în fața legii”, deci și în fața Legii nr. 19/2000 care constituie dreptul comun în materie de pensionare, inclusiv în ceea ce privește limitele de vârstă.

Sustinem așadar că Legea nr. 303/2004, în forma sa inițială, redactată în mare grabă în urmă cu un an, nu a ținut seama de principiul constituțional instituit de art. 16 alin. (1) și că doar prin noua reglementare se intră în ordinea constituțională.

Nu există însă nici o bază constituțională care să restrângă posibilitatea legiuitorului de a reglementa rezonabil chestiunea vârstei de pensionare a

judecătorilor. Dispoziția legală în discuție aplică exact art. 125 alin. (1) din Constituție care, în ceea ce privește circumscrierea noțiunii constituționale a inamovibilității, prevede că aceasta cade în sarcina legii: „*Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii*”, iar în speță se discută chiar de legile organizării judiciare și statutului magistraților (*lato sensu*). În acest sens, Legea nr. 303/2004 prin art. 3 alin. (1), așa cum era formulat și în vechea reglementare ca și în noua formulare, preia „sarcina” constituțională mai sus-precizată statuând că „*Judecătorii sunt inamovibili, în condițiile prezentei legi*”. Cu alte cuvinte, dacă acest art. 3 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 a fost considerat constituțional până acum (și nu are cum să nu fie din moment ce chiar art. 125 alin. (1) din Constituție lasă definirea inamovibilității în sarcina legii organice), nu se vede de ce inamovibilitatea, raportată în cazul de față la pensionarea în condițiile legii a magistraților, ar schimba caracterul constituțional al acestui articol.

În aceeași logică, faptul că noua lege privind statutul judecătorilor și procurorilor trimite la legea pensiilor nu poate constitui o neconstituționalitate pentru că o dispoziție dintr-un act normativ poate face trimitere la alt act normativ de forță juridică egală, acesta din urmă act având rolul de "act interpretativ", adică de act ce interpretează o noțiune, o sintagmă sau un text de lege din norma interpretată. Cum Legea 303/2004 și Legea nr. 19/2000 au aceeași forță juridică (sunt legi organice, Legea nr. 19/2000 a fost adoptată în cvorumul cerut legilor organice), acest tip de trimitere este posibil, dispoziția privind pensionarea din Legea nr. 303/2004 fiind legea interpretată, iar dispozițiile Legii nr. 19/2000 fiind normele de interpretare cu privire la vârsta de pensionare a judecătorilor și procurorilor. Așadar, aici nu este vorba de autorități publice diferite (magistrați și alte categorii de pensionabili), ci de norme de interpretare.

De altfel, chiar Legea nr. 303/2004 în vechea formulare s-a folosit de această modalitate (a trimiterii unei norme la o altă normă care o interpretează pe prima), și anume fostul art. 83 alin. (1) (actualul art. 84 alin. (1) din noua lege), care prevede:

“Partea din pensia de serviciu care depășește nivelul pensiei din sistemul public al asigurărilor sociale se suportă din bugetul de stat”. Prin urmare, pentru calculul pensiei de serviciu al magistraților atunci când aceasta depășea nivelul pensiei din sistemul public al asigurărilor sociale, legea statutului magistraților trimitea la norma generală, la aceeași Lege nr. 19/2000. Or, în logica celor care au formulat sesizarea, acest text de lege ar fi neconstituțional. Dacă ar fi așa, pe cale de consecință, toate pensiile de serviciu care depășesc nivelul pensiei din sistemul public al asigurărilor sociale de stat nu ar mai trebui suportate din bugetul de stat. Prin urmare, partea care depășește acest nivel nu ar mai putea fi plătită pentru că nu ar exista un text legal care să reglementeze această situație. Ceea ce, desigur, i-ar defavoriza pe judecătorii de la ICCJ, întrucât pensiile de serviciu ale magistraților depășesc nivelul pensiei din sistemul public al asigurărilor sociale prevăzute de Legea nr. 19/2000.

În același context trebuie subliniate noile privilegii instituite în favoarea judecătorilor și procurorilor:

– au fost relaxate considerabil condițiile de pensionare anticipată a judecătorilor și procurorilor care au o vechime minimă de 15 ani dacă diferența până la 25 de ani este reprezentată de activitatea de avocat.

– iar pentru a elimina diferențele de tratament între beneficiarii pensiei de serviciu și ai celei de urmaș, a fost prevăzută posibilitatea actualizării și a acesteia din urmă, în raport cu veniturile judecătorilor și procurorilor în funcție.

g) Presupusa scoatere a procurorilor din sfera magistraților și trecerea Ministerului Public sub controlul politic al Președintelui României și al ministrului justiției sunt simple afirmații lipsite conținut.

Proiectul nu face decât să dea eficiență deplină reglementării constituționale care se referă distinct la „statutul judecătorului” și respectiv la „statutul procurorului”

Prevăzând că „magistratura este activitatea judiciară desfășurată de judecători în scopul înlăturării justiției și de procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății”, proiectul pune accent pe prevederile constituționale din art. 126 și art. 131.

Conform acestei definiții, atât procurorii cât și judecătorii rămân magistrați, dar se fac diferențe clare pentru a da substanță rolului lor diferit în activitatea judiciară.

Confuzia nedeterminată între judecător și procuror, datorată folosirii imprecise a termenului de „magistrat” și a abordării de către legiuitor în mod nediferențiat a celor două funcții, fără a se avea în vedere rolul real al judecătorilor și procurorilor, a condus la condamnarea României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauzele *Vasilescu c. României* și *Pantea c. României*.

Sunt importante adevăratele garanții ale independenței și imparțialității acestora, stabilite expres, prin norme juridice precise, iar nu prin formule literare. Astfel, ar trebui privite dispozițiile art. 4 alin.(1) din proiectul de modificare a Legii nr. 303/2004, potrivit cărora procurorii sunt *independenți*, iar nu numai *stabili*, așa cum se prevede în actuala formă a Legii nr. 303/2004.

Adevărate garanții de independență și *nesubordonare* sunt prevederile, trecute cu vederea, care garantează independența procurorilor în adoptarea soluțiilor și propunerea mecanismelor pentru punerea în aplicare a acestui principiu.

Astfel, procurorul poate contesta la Consiliul Superior al Magistraturii, în cadrul procedurii de verificare a conduitei judecătorilor și procurorilor, intervenția procurorului ierarhic superior, în orice formă, în efectuarea urmăririi penale sau în adoptarea soluției.

De asemenea, a fost prevăzut în mod expres că, în soluțiile adoptate, procurorul este independent. Introducerea acestui principiu are drept consecință, acordarea posibilității procurorului care a adoptat o soluție infirmată de procurorul ierarhic superior de a solicita controlul instanței competente să judece cauza în fond. Lucrările repartizate pot fi trecute altui procuror numai în cazul suspendării sau al încetării calității acestuia, potrivit legii, ori, în absența sa dacă există cauze obiective care justifică urgența. Procurorul poate contesta la Consiliul Superior al Magistraturii, în cadrul procedurii de verificare a conduitei judecătorilor și procurorilor, măsura dispusă de procurorul ierarhic superior (modificarea art.61 din Legea nr.304/2004).

Și în acest caz Guvernul face referire la Recomandarea (2000)19 privind rolul procurorului în sistemul justiției penale, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei.

3. Cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate privind modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară

a) În opinia autorilor sesizării dispozițiile privind art. 66 din Legea nr. 304/2004 sunt considerate neconstituționale pe considerentul că ar încălca prevederile art.132 din Legea fundamentală care definește statutul procurorilor.

Autorii sesizării omit însă faptul că textul pe care îl critică a fost completat cu enunțarea unor garanții ce elimină posibilitatea unor abuzuri precum cele sesizate de autorii obiecției de neconstituționalitate.

O modificare esențială, operată în textul alineatului al doilea al art. 66 în care se prevede în mod expres tocmai faptul că acest control nu poate viza măsurile dispuse de procuror în cursul urmăririi penale și soluțiile adoptate, precizare care nu există în reglementarea în vigoare.

Precizăm că art. 66 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 acordă și la momentul actual posibilitatea pentru ministrul justiției de a exercita, atunci când consideră necesar, din proprie inițiativă sau la cererea Consiliului Superior al Magistraturii, un astfel de control.

Propunerea de modificare a acestui text reiese din eliminarea funcției de procuror inspector, fapt care a condus la necesitatea ca această atribuție să fie exercitată de procurori anume desemnați în acest scop inclusiv de ministrul justiției. Dar, în continuare, ministrul justiției nu dispune de un corp de control, acesta efectuându-se de procurorii din cadrul parchetelor. Textul constituțional (*„procurorii își desfășoară activitatea ... sub autoritatea ministrului justiției”* conform art 132 alin. 1 din Constituție) permitea mai mult decât s-a inserat în lege.

Și în acest caz se face referire la Recomandarea (2000)19 privind rolul procurorului în sistemul justiției penale, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei.

b) Cu privire la invocarea neconstituționalității art.75¹ din Legea nr. 304/2004, sunt de făcut următoarele remarci:

Potrivit art. 132 alin. (1) din Constituție, procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției. Constituția nu prevede sintagma „sub autoritatea administrativă” a ministrului justiției.

Guvernul din care face parte și ministrul justiției răspunde de politica penală a statului și de eficiența combaterii criminalității. Ministrul justiției răspunde pentru eficiența parchetelor, pentru că altfel răspunderea menționată în propoziția anterioară este goală de conținut.

În aceste condiții, ministrul justiției trebuie să vegheze la conducerea parchetelor în baza principiului responsabilității și eficienței. Acesta nu controlează în nici un caz soluțiile procurorilor, aceștia fiind *independenți* potrivit art. 4 alin. (1) din proiectul de modificare a Legii nr. 303/2004 și art. 61 din modificarea operată pe Legea nr. 304/2004.

Prezentarea unui raport în fața Parlamentului nu reprezintă sub nici o formă o nerespectare a echilibrului puterilor în stat ci, dimpotrivă, o reflectare a responsabilității pe care o datorează fiecare putere față de celelalte două.

Prezentarea în fața unui for legislativ ales (Parlamentul) a unui raport nu reprezintă o noutate. Putem exemplifica, în acest sens, cu Decizia Consiliului 2002/187/JHA prin care a fost înființat EUROJUST.

Această instituție ce reunește autoritățile judiciare ale statelor membre, competente în combaterea infracționalității transfrontaliere și a criminalității organizate, prezintă Parlamentului European, anual, în scris, un raport cu privire la activitățile și managementul său, inclusiv al managementului bugetar (art. 32). Cu

aceeași ocazie EUROJUST prezintă și problemele legate de politica penală în cadrul Uniunii Europene.

Ca urmare, raportul anual prezentat ministrului justiției de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Parchetul Național Anticorupție – prevăzut în modificările Legii nr. 304/2004 va fi baza evaluării eficienței manageriale a celor două instituții și a conducătorilor lor.

Criteriile de evaluare pe care va trebui să fie construit raportul anual sunt redactate astfel încât să se asigure obiectivitatea și tratamentul egal. Ministrul justiției va prezenta raportul în Parlament, creându-se posibilitatea dezbaterilor publice asupra eficienței manageriale/rezultatelor Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Parchetului Național Anticorupție.

După cum se cunoaște, Parlamentul nu are posibilitatea revocării procurorilor generali, așa încât dezbaterile parlamentare vor fi numai un prilej de discuții publice, de întrebări și răspunsuri în fața organului reprezentativ al poporului.

Eficiența parchetelor și în general administrarea justiției sunt chestiuni de mare interes public, iar o dezbatere publică anuală asupra acestor chestiuni nu poate fi decât benefică societății românești.

Raportul va fi prezentat, de asemenea Consiliului Superior al Magistraturii.

În prezent, Parchetul Național Anticorupție prezintă un raport anual în fața Consiliului Superior al Magistraturii care nu are competențe în materie de politici publice în domeniul penal sau în lupta împotriva corupției. De aceea, Consiliul Superior al Magistraturii este în imposibilitatea de a lua măsuri pentru a remedia ineficiența instituțională a Parchetului Național Anticorupție.

Practica a dovedit ineficiența actualului sistem: în martie 2005 PNA a transmis raportul pentru 2004 Consiliului Superior al Magistraturii care nu a luat în discuție eficiența și rezultatele ultimului an de activitate (absența cauzelor de corupție la nivel înalt) și ca atare nu a luat nici o decizie în acest sens. În actuala legislație, principiul responsabilității este practic lipsit de conținut.

De altfel, soluția prezentării unui raport anual către Parlament a fost instituită prin lege și în cazul altor instituții fundamentale ale statului, precum Consiliul Suprem de Apărare a Țării. Din cuprinsul întregii reglementări termenul de raport se referă la o informare a Parlamentului și nu la o instituire a unei modalități de cenzurare a activității procurorilor de către forul legiuitor.

c) Cu privire la susținerea că întreaga reglementare a organizării și funcționării Parchetului Național Anticorupție este neconstituțională, se arată următoarele:

Reglementarea propusă nu modifică locul și relația Parchetului Național Anticorupție cu instanțele și parchetele, pe de o parte, și cu celelalte autorități publice, pe de altă parte, acesta continuând să fie structură autonomă în cadrul Ministerului Public, sub coordonarea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Intervenția legislativă în acest domeniu are ca scop eficientizarea și responsabilizarea procurorilor din cadrul acestui parchet.

Numirea procurorilor prin ordin al Procurorului general al PNA nu are semnificația eludării, astfel cum se susține în sesizare, a reglementării în materia numirii procurorilor și judecătorilor (prin decret al Președintelui României), întrucât numirea la Parchetul Național Anticorupție intervine după dobândirea statutului de procuror, conform legii.

d) Referitor la încălcarea art. 142 alin. (5) din Constituție cu privire la Curtea Constituțională, se precizează următoarele:

Dispozițiile tranzitorii la titlul privind modificarea Legii nr. 304/2004 prevăd că dispozițiile privind pensionarea judecătorilor și procurorilor se aplică și magistraților-asistenți ai Curții Constituționale și personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor prevăzut la art. 73 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Necesitatea acestei precizări apare din faptul că prin Titlul XVII al Legii este reglementat statutul judecătorilor și procurorilor, statut care se aplică prin asimilare și

personalului asimilat acestora din cadrul Curții Constituționale și al cărui statut este reglementat printr-o altă lege - Legea nr. 47/1992, republicată. Din acest motiv trebuia prevăzută în mod expres aplicabilitatea noilor dispoziții și acestei categorii de personal.

B. Referitor la obiecțiile de neconstituționalitate ridicate de Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la Titlurile XV și XVII din legea supusă controlului constituționalității, care se referă la:

I. Încălcarea principiilor independenței și inamovibilității judecătorilor prevăzute în dispozițiile art. 124 alin. (3) și art. 125 alin. (1) din Constituție, precum și în cele ale art. 6 (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ale art. 1 din Principiile internaționale ale independenței magistraților (Milano 1985) și ale Rezoluției nr. 94/95 din 1994 a Comitetului de miniștri al Consiliului Europei privind independența, eficiența și rolul judecătorilor;

II. Încălcarea principiului neretroactivității legii (art. 15 alin. 2 din Constituție);

III. Încălcarea art. 1 alin. (4) și a art. 133 alin. (4) din Constituție prin art. I pct. 42 din Cap. XV, care impune Consiliului Superior al Magistraturii obligația de a prezenta anual un raport Parlamentului, conform noului art. 39 alin. (6) din Legea nr. 317/2004.

Examinând obiecțiile de neconstituționalitate se constată că acestea nu sunt întemeiate pentru următoarele considerente:

I. Guvernul consideră că sunt neîntemeiate obiecțiile de neconstituționalitate privind încălcarea principiilor independenței și inamovibilității judecătorilor prevăzute în dispozițiile art. 124 alin. (3) și art. 125 alin. (1) din Constituție, precum și în cele ale art. 6 (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ale art. 1 din Principiile internaționale ale independenței magistraților (Milano 1985) și ale Rezoluției nr.94/95 din 1994 a Comitetului de miniștri al Consiliului Europei privind independența, eficiența și rolul judecătorilor;

1. În ceea ce privește neconstituționalitatea prevederii referitoare la reducerea limitei de vârstă până la care magistrații pot fi menținuți în activitate, Guvernul consideră că aceasta nu poate fi reținută pentru argumentele prezentate la punctul A, secțiunea III - Obiecții de neconstituționalitate privitoare la justiție - punctul 2 litera f) din punctul său de vedere.

Se precizează că aceeași obiecție de neconstituționalitate a fost ridicată și în sesizarea formulată de 101 deputați și 39 senatori aparținând grupurilor parlamentare ale PSD din Camera Deputaților și din Senat ce formează obiectul dosarului Curții Constituționale nr. 555A/2005.

În completarea argumentelor la care a făcut referire, Guvernul menționează că nu este deloc rezonabilă evocarea de către judecătorii actualei instanțe supreme a Deciziei nr. 25/20 septembrie 1934 a Secțiilor Unite a Curții de Casație, hotărâre pe care Titulescu o califică drept „rușinoasă” și care l-a determinat pe Nicolae Iorga să afirme că „înalții magistrați s-au îmbrăcat în robe de stambă”. Oricum, situațiile sunt diferite, întrucât în cazul de față se elimină posibilitatea prelungirii condiționate a ocupării funcției după împlinirea vârstei legale de pensionare, întrucât această condiționare îl face pe magistratul pensionabil să fie șantajabil, împrejurare care îi afectează *ab initio* imparțialitatea și independența.

La fel de puțin concludentă apare azi Hotărârea nr. 1 din 3 mai 2005 a Înaltei Curți de Casație și Justiție (atașată în dosar) în care sunt evocați factorii suplimentari de stres cu care se confruntă judecătorii pentru a se ajunge la bizara concluzie că „suprasolicitarea intelectuală” impune o prelungire a duratei activității lor profesionale. Contradicția evidentă dintre argument și concluzie anulează această încercare de protejare a unui interes pur personal, acela de a ocupa cât mai mult timp o funcție.

2. Se afirmă că schimbarea bazei de calcul a pensiei de serviciu ar fi de asemenea neconstituțională.

Guvernul consideră, cu certitudine, că nu există nici un impediment de ordin constituțional care să interzică o astfel de modificare a bazei de calcul.

Luarea în calcul a unei perioade de 12 luni este constituțională și, în orice caz, mai echitabilă în măsura în care răsplătește cu o mai mare acuratețe eforturile profesionale constante, exprimate în valoarea remunerării lor.

Oricum acest sistem menține statutul privilegiat al judecătorilor și procurorilor de care nici o altă categorie profesională nu mai beneficiază.

În ultimă instanță, Guvernul apreciază este și o chestiune de decență să reamintească faptul că modalitatea de calculare a pensiilor instituită prin Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale utilizează ca bază de calcul nivelul salarizării de-a lungul întregii perioade de activitate profesională.

3. Referitor la afirmația că interdicția exercitării funcției de magistrat după împlinirea vârstei prevăzute de Legea nr. 19/2000 este neconstituțională, aceasta nu poate fi susținută.

Guvernul apreciază că argumentele expuse în punctul său de vedere răspund în egală măsură și acestei obiecțiuni.

Autorii sesizării se referă la o formă de discriminare fără a observa că în realitate judecătorii beneficiază de un regim profesional în care atât nivelul de salarizare cât mai ales condițiile de pensionare sunt în sensul unei discriminări pozitive.

Fiind discriminatoriu acest regim nu poate fi aplicat decât în limite strict prevăzute de lege.

Ideea cumulării pensiei de serviciu pe care o încasează un magistrat cu indemnizația pe care același magistrat o poate avea rămânând în funcție este în acest context vădit inequitabilă și profund imorală.

Nu în ultimul rând este de remarcat că judecătorii sau procurorii pensionați pot realiza în continuare un astfel de cumul între pensia de serviciu și veniturile suplimentare obținute din muncă în alte activități decât acelea de magistrat.

II. În legătură cu încălcarea principiului neretroactivității legii (art. 15 alin. (2) din Constituție):

1. Se susține că noua reglementare ar opera retroactiv afectând durata mandatului membrilor CSM aleși în anul 2004.

În ceea ce privește această obiecție de neconstituționalitate Guvernul arată că aceasta nu poate fi reținută pentru argumentele prezentate la punctul A, secțiunea III - Obiecții de neconstituționalitate privitoare la justiție - punctul 1 litera d) din punctul său de vedere.

Se precizează că aceeași obiecție de neconstituționalitate a fost ridicată și în sesizarea formulată de 101 deputați și 39 senatori aparținând grupurilor parlamentare ale PSD din Camera Deputaților și din Senat ce formează obiectul dosarului Curții Constituționale nr. 555A/2005.

2. Se afirmă că modificările legislative privind numirea în funcții la toate instanțele și încetarea mandatelor de conducere actuale de 5 ani încalcă principiul neretroactivității legii.

Și în legătură cu această obiecție de neconstituționalitate Guvernul consideră că nu poate fi reținută pentru argumentele prezentate la punctul A, secțiunea III - Obiecții de neconstituționalitate privitoare la justiție - punctul 2 litera b) din punctul său de vedere.

Se precizează că aceeași obiecție de neconstituționalitate a fost ridicată și în sesizarea formulată de 101 deputați și 39 senatori aparținând grupurilor parlamentare ale PSD din Camera Deputaților și din Senat ce formează obiectul dosarului Curții Constituționale nr. 555A/2005.

III. Cu privire la încălcarea art. 1 alin. (4) și a art. 133 alin. (4) din Constituție prin art. I pct. 42 din Cap. XV, care impune Consiliului Superior al Magistraturii

obligăția de a prezenta anual un raport Parlamentului, conform noului art. 39 alin. (6) din Legea nr.317/2004:

În ceea ce privește această obiecție de neconstituționalitate Guvernul susține că aceasta nu poate fi reținută pentru argumentele prezentate la punctul A, secțiunea III - Obiecții de neconstituționalitate privitoare la justiție - punctul 1 litera a) din punctul său de vedere.

C. Referitor la sesizarea celor 17 senatori aparținând Grupului parlamentar al PRM și 8 senatori aparținând grupului parlamentar al PSD ce constituie obiectul dosarului Curții Constituționale nr. 567A/2005, Guvernul consideră că aceasta nu a fost depusă în termenul de 2 zile prevăzut de art.15 alin. (2) teza finală din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată.

Guvernul arată că *Legea privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente* a fost adoptată de Parlament prin angajarea răspunderii Guvernului în conformitate cu art.114 alin. (1) din Constituția României. Angajarea răspunderii reprezintă o procedură parlamentară prin care se urmărește adoptarea cu celeritate a unui proiect de lege. În consecință etapele procedurii de legiferare se parcurg în procedură de urgență, fiind evident că termenul înăuntrul căruia se poate sesiza Curtea Constituțională este de două zile și începe să curgă de la data anunțării în plenul celor două Camere reunite și depunerea legii la secretarii generali ai Camerei Deputaților și Senatului.

Astfel, *Legea privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente* se consideră adoptată de Parlament în temeiul art. 114 alin. (3) din Constituție, în data de 22 iunie 2005, dată la care a fost respinsă moțiunea de cenzură depusă ca urmare a angajării răspunderii. Deci, data până la care se puteau depune sesizări de neconstituționalitate era 24 iunie 2005.

În aceste condiții, Guvernul consideră că sesizarea depusă în data de 27 iunie 2005 la Curtea Constituțională, de 17 senatori aparținând grupului parlamentar al

PRM și 8 senatori aparținând grupului parlamentar al PSD, este tardivă, termenul legal de depunere a sesizării fiind depășit.

În acest context se menționează opinia domnului prof. univ. dr. Ioan Vida cu privire la angajarea răspunderii Guvernului în condițiile art. 114 din Constituție, exprimată în Manualul de legistică formală (Introducere în tehnica și procedura legislativă), ediția a II-a, revizuită și completată, ed. Lumina Lex, București, 2004, pagina 182, potrivit căruia *"Dacă în 2 zile nu este atacată la Curtea Constituțională, legea se trimite la promulgare ...."* .

Față de cele prezentate, punctul de vedere al Guvernului este că această sesizare nu poate fi admisă.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au transmis punctele lor de vedere cu privire la sesizările de neconstituționalitate adresate Curții Constituționale.

C U R T E A,

examinând sesizările de neconstituționalitate, punctul de vedere al Guvernului, rapoartele întocmite de judecătorii-raportori, dispozițiile criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și dispozițiile din Legea nr.47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă să se pronunțe asupra sesizărilor de neconstituționalitate, potrivit dispozițiilor art.146 lit. a) din Constituție, precum și ale art.15 din Legea nr.47/1992.

În ceea ce privește legalitatea sesizării, Curtea constată că Legea privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente nu a fost promulgată. De aceea, potrivit art.146 lit.a) din Constituție, nu există

impedimente pentru realizarea controlului de constituționalitate declanșat prin cele trei sesizări.

Memoriile depuse la Curte de un grup de judecători prin care se solicită respingerea obiecțiilor formulate în legătură cu legea supusă controlului nu pot fi avute în vedere, deoarece autorii acestora nu se regăsesc printre subiectele prevăzute de art.146 lit.a) din Constituție.

Curtea urmează să examineze criticile de neconstituționalitate privitoare la procedura de adoptare a legii, cu privire la proprietate și cele referitoare la independența justiției și inamovibilitatea judecătorilor, cu care a fost investită.

I. În ceea ce privește procedura de adoptare a legii, grupurile de deputați de deputați și senatori susțin că angajarea răspunderii Guvernului și adoptarea legii pe această bază s-au făcut cu „încălcarea art.114 alin.(1) din Constituție prin raportare la art.61 alin.(1) și, respectiv, art.2 alin.(1) din Constituție, cu observarea și a art.102 alin.(1) din Constituție”.

În susținerea criticii formulate, se arată, în esență următoarele:

1. Deși dispozițiile art.114 alin.(1) din Constituție reglementează posibilitatea angajării răspunderii Guvernului asupra unui singur proiect de lege, în cazul de față, Guvernul și-a angajat răspunderea asupra unui pachet de proiecte de lege, cum, de altfel, în mod constant și-a anunțat intenția și scopul urmărit, întrucât în realitate, fiecare dintre cele 17 titluri ale legii are semnificația unui proiect de lege de sine stătător, ceea ce excede textului constituțional.

2. Legea astfel adoptată cuprinde modificări și completări de esență la 9 legi organice privind regimul proprietății, la 3 legi organice privind organizarea judiciară, statutul magistraților și Consiliul Superior al Magistraturii, la două coduri (penal și fiscal), precum și două legi noi privind renta viageră și procedura specială de judecare a unor procese.

3. Formularea și structurarea legii în 17 titluri nu acoperă încălcarea dispoziției imperative a art.114 alin.(1) din Constituție, așa cum acest text trebuie

interpretat prin raportare la art.61, privind monopolul legislativ al Parlamentului, cât și la art.102 alin.(1) referitor la rolul Guvernului.

4. Acest mod de legiferare este considerat contrar și celor statuate în jurisprudența Curții Constituționale care „a apreciat” că legiuitorul poate să reglementeze printr-o lege un grup complex de relații sociale, în vederea obținerii unui rezultat dezirabil la nivelul întregii societăți, dar a condiționat valabilitatea demersului legislativ prin asumarea răspunderii de existența unui scop unic”.

5. Dreptul Guvernului de a stabili conținutul și structura proiectului de lege, pentru care își angajează răspunderea, nu este absolut, ci trebuie să se bazeze pe existența unui scop unic. Această modalitate de legiferare apare ca o situație de excepție, justificată de existența unei stări de tensiune între Guvern și Parlament, datorită căreia Guvernul este în imposibilitatea realizării programului de guvernare, situație ce, în cazul de față, nu a existat. Pentru aceste considerente trebuie examinat dacă s-a justificat recurgerea la procedura angajării răspunderii, ori dacă această procedură s-a utilizat doar ca un pretext pentru a se eluda dezbateră parlamentară, încălcându-se principiul consacrat de art.61 alin.(1) potrivit căruia „*Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării*”.

Examinând criticile formulate, în raport cu prevederile constituționale invocate, Curtea Constituțională își însușește punctul de vedere comunicat de Guvernul României și constată că nu se poate reține încălcarea normelor de legiferare în modalitatea angajării răspunderii Guvernului.

Nici o dispoziție a Legii fundamentale nu interzice ca printr-o lege să fie reglementate mai multe domenii ale relațiilor sociale. Astfel, Guvernul poate opta ca într-un proiect de lege, pe care îl supune Parlamentului spre adoptare, fie pe calea procedurii obișnuite de legiferare, fie prin angajarea răspunderii în fața Parlamentului să propună reglementarea mai multor domenii prin modificări, completări sau abrogări a mai multor acte normative în vigoare.

Curtea constată că, prin proiectul de lege supus controlului s-a urmărit realizarea unui scop unic, acela de reglementare unitară a mai multor domenii care privesc monitorizarea României în cadrul procesului de aderare la Uniunea Europeană, ceea ce conferă ansamblului de reglementări unitate.

Nu se poate primi nici susținerea, potrivit căreia modul de legiferare utilizat în cauza de față ar fi contrar monopolului legislativ al Parlamentului și că, Guvernul și-ar fi arogat puteri de legiferare. Argumentele invocate, în acest sens, de autorii sesizării vizează mai mult probleme ale delegării legislative, respectiv legate de exercitarea dreptului Guvernului de a emite ordonanțe de urgență, în temeiul prevederilor art.115 alin.(4) din Constituție, ceea ce nu poate fi identificat cu prevederile art.114 alin.(1) din Legea fundamentală. De altfel, Curtea a validat în jurisprudența sa, procedeul utilizat în cazul de față și potrivit căruia legiuitorul poate să reglementeze printr-o lege un grup complex de relații sociale în vederea obținerii unui rezultat dezirabil la nivelul întregii societăți, de ex. Decizia Curții Constituționale nr.147 din 16 aprilie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.279 din 21 aprilie 2003 cu privire la econstituționalitatea dispozițiilor Legii privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției. De altfel, conform alin.(3) al art.114, parlamentarii în cadrul procedurii angajării răspunderii Guvernului, pot formula amendamente la proiectul de lege prezentat, iar dacă acestea sunt acceptate de Guvern, proiectul de lege se consideră adoptat împreună cu amendamentele respective.

Angajarea răspunderii Guvernului este o procedură parlamentară simplificată de adoptare a unei legi. Această procedură poate genera o moțiune de cenzură povocată de Guvern. În cazul în care cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor nu sunt de acord cu angajarea răspunderii Guvernului ori cu conținutul proiectului de lege, aceștia pot depune o moțiune de cenzură, iar dacă

moțiunea este adoptată cu votul majorității deputaților și senatorilor, Guvernul suportă cea mai severă sancțiune, aceea a demiterii.

Curtea constată că, prevederile art.2 alin.(1) din Constituție privind suveranitatea invocate în cauză nu au relevanță. De asemenea, nu sunt incidente în cauză nici prevederile art.102 alin.(1) din Constituție referitoare la rolul Guvernului privind realizarea politicii interne și externe a țării, precum și exercitarea conducerii generale a administrației publice.

II. Cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate referitoare la proprietate

1. Prin criticile de neconstituționalitate a dispozițiilor din lege care reglementează restituirea în natură a tuturor imobilelor, inclusiv a celor care au destinație culturală, științifică, socială, etc., critici ce fac obiectul Dosarului nr.555A/2005 și al Dosarului nr.567A/2005, se susține că restituirea în natură a tuturor imobilelor, inclusiv a celor având destinațiile menționate, reprezintă o încălcare a dispozițiilor constituționale cuprinse în art.8 privind *pluralismul și partidele politice*, în art.9 privind *sindicatelor, patronatele și asociațiile profesionale*, în art.32 privind *dreptul la învățătură*, în art.33 privind accesul la cultură, în măsura în care imobilele ce fac obiectul restituirii sunt sedii ale partidelor politice și ale sindicatelor, ale unităților de învățământ sau de cultură etc. Totodată se arată că soluția de restituire legiferată încalcă și dispozițiile art.135 alin.2 lit.c) din Constituție potrivit cărora „*statul trebuie să asigure: [...] c) stimularea cercetării științifice și tehnologice naționale, a artei și protecția dreptului de autor*”.

Curtea își însușește punctul de vedere comunicat de Guvernul României și constată că aceste critici sunt neîntemeiate. În primul rând, Curtea reține că forța principiilor care se degajă din cuprinsul art.8 și 9 din Constituție, ce garantează organizarea democratică a vieții sociale sau contribuie la apărarea drepturilor și intereselor profesionale, nu este legată intrinsec de condiția asigurării de către stat a sediilor pentru persoanele juridice în cauză. Aceasta, întrucât, atât partidele politice, cât și organizațiile patronale sau sindicale iau ființă în temeiul dreptului la asociere,

dispunând de patrimoniu propriu. Deși ele sunt subiecte de drept public, nu se bucură, în mod esențial, de suportul material al statului, cu excepția partidelor politice care pot primi finanțare de la bugetul de stat în limitele și în condițiile strict reglementate de legea finanțării partidelor politice. Așadar, independența patrimonială este de esența partidelor politice și a persoanelor juridice prevăzute de art.9 din Constituție.

De altfel, în Titlul I, art.I punctul 39, este prevăzut dreptul partidelor politice de a beneficia de preemțiune la cumpărarea imobilului.

În legătură cu susținerea potrivit căreia restituirea în natură a unor imobile afectate unor activități de utilitate publică – învățământ, cultură etc. și care au fost preluate în mod abuziv, Curtea constată că este neîntemeiată. Autorii sesizării susțin că dispozițiile din lege cu un asemenea conținut de reglementare sunt contrare art.135 alin.(2) lit.c) din Constituție. Curtea observă însă că aceste dispoziții pretins încălcate reglementează obligația statului să asigure stimularea cercetării științifice și tehnologice naționale, a artei și protecția dreptului de autor, neavând relevanță în soluționarea obiecției de neconstituționalitate.

Referitor la susținerea autorilor sesizării, în sensul că restituirea imobilelor în natură și acordarea de despăgubiri persoanelor îndreptățite este contrară regulii *proporționalității*, consacrată de dispozițiile art.53 alin.(2) din Constituție, Curtea observă că acest principiu se aplică doar în cadrul restrângerii exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale. Autorii sesizării consideră că este încălcat acest principiu, întrucât „intervine un conflict între interesul personal al persoanei îndreptățite de a i se restitui în natură și interesul colectiv, interesul general, de a se menține funcționarea unor instituții publice, a unor servicii publice”. Principiul *proporționalității* este cuprins în alin.(2) al art.53 din Constituție privind restrângerea exercițiului unor

drepturi sau al unor libertăți, având următorul conținut: *„Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății”*. Legea criticată nu dispune restrângerea exercițiului unor drepturi fundamentale ale cetățeanului, ci acordarea unor reparații pentru daunele suferite de acei cetățeni care au fost deposedați de imobile prin măsuri abuzive. Așa cum prevăd dispozițiile constituționale ale art.53 alin.(1), restrângerea exercițiului unor drepturi, prin lege, nu este condiționată de interesul general, ci de *„apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav”*.

Curtea Constituțională reține că legiuitorul a avut în vedere exercitarea activităților din învățământ, cultură etc. De aceea, a prevăzut, la Titlul I, art.I punctul 37, că în situația restituirii acestor imobile, se menține afectarea pe o perioadă de până la 3 ani de la data emiterii deciziei, pentru imobilele ocupate de instituții publice și de instituții culturale și, respectiv, de până la 5 ani de la data emiterii deciziei, pentru imobilele ocupate de unități și instituții de învățământ din sistemul de stat și de unități sanitare și de asistență medico-socială din sistemul public. Parlamentul, în temeiul dispozițiilor art.61 din Legea fundamentală *„[...] este unica autoritate legiuitoare a țării”*, el este suveran să elaboreze politica de reformă economică și socială a țării, respectând cadrul constituțional existent.

Cu privire la criticile de neconstituționalitate formulate în Dosarul nr.567A/2005, Curtea constată că susținerea potrivit căreia dispozițiile legale criticate sunt contrare prevederilor art.30 din Constituție, referitoare la libertatea de exprimare și celor ale art.31 din Constituție, referitoare la dreptul la informație, *„în măsura în care imobilele retrocedate sunt sedii ale unor instituții media”* este neîntemeiată,

deoarece exercitarea libertății de exprimare și a dreptului la informație nu are relevanță în soluționarea cauzei.

Cu privire la susținerea potrivit căreia dispoziția legală criticată este contrară prevederilor art.10 din Constituție, în măsura în care „imobilele retrocedate sunt sedii ale misiunilor diplomatice”, Curtea constată, de asemenea, că nici aceste dispoziții constituționale nu au relevanță în cauză, acestea reglementând principiile pe care se întemeiază relațiile internaționale ale României. Se constată însă că legiuitorul a luat în considerație necesitatea bunelor relații ale României prin restituirea către fostul proprietar a imobilelor în care își au sediile misiunile diplomatice, prevăzând eliberarea acestor imobile în timp și cu îndeplinirea anumitor condiții. Astfel, la Titlul I art.I pct.78, la Anexa nr.2, lit.b), pct.2, se prevede că, în lista imobilelor ce intră sub incidența art.13 alin.(2) din Legea nr.10/2001, republicată, sunt cuprinse și *„imobilele ocupate de sedii ale misiunilor diplomatice, oficiilor consulare, reprezentanțelor organizațiilor internaționale inter-guvernamentale acreditate în România și imobile ocupate de personalul acestora”*.

La Titlul I art.I pct.34, se prevede că art 13 alin.(2) din Legea nr.10/2001 se modifică, având următorul cuprins: *„Contractele de locațiune pentru imobilele restituite în natură având destinațiile arătate în anexa nr.2 lit.b) pct.2 care face parte din prezenta lege, se prelungesc de drept pe o perioadă de 3 ani cu renegocierea celorlalte clauze ale contractului [...]”*. Susținerea că dispoziția legală criticată este contrară prevederilor art.136 alin.(4) din Constituție, în măsura în care bunurile restituite în natură aparțin proprietății publice, declarate inalienabile prin Constituție, este neîntemeiată. Legea criticată nu conține nici o dispoziție care să prevadă restituirea unor imobile proprietate publică. Este, însă, de observat că, în ipoteza în care, cu ocazia aplicării legii se impune restituirea unor imobile ce fac obiectul proprietății publice, nu operează impedimentul constituțional al inalienabilității unor astfel de imobile și aceasta deoarece, în temeiul dispozițiilor art.10 alin.(2) din Legea nr.213/1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.448 din 24

noiembrie 1998, „*Trecerea din domeniul public in domeniul privat se face, după caz, prin hotărâre a Guvernului, a consiliului județean, respectiv a Consiliului General al Municipiului București sau a consiliului local, dacă prin Constituție sau prin lege nu se dispune altfel*”. Ulterior publicării hotărârii Guvernului în Monitorul Oficial al României, poate fi emis titlul de proprietate având ca obiect un imobil ce urmează a fi restituit și care a aparținut proprietății publice.

2. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate a dispozițiilor din lege care reglementează reconstituirea dreptului de proprietate pe vechile amplasamente și de revocare a titlurilor de proprietate, autorii sesizărilor susțin că reluarea procesului de reconstituire a dreptului de proprietate pe vechile amplasamente, după trecerea unei perioade îndelungate de timp de la intrarea în vigoare a Legii nr.18/1991, aduce atingere stabilității raporturilor juridice dintre cetățeni, principiu specific statului de drept, în care autoritățile publice își exercită prerogativele în mod rezonabil, în respectul dispozițiilor art.1 alin.(3) din Constituție și care consacră valori supreme, cum ar fi: demnitatea, drepturile și libertățile fundamentale, libera dezvoltare a personalității umane etc. Potrivit reglementării privitoare la reconstituirea dreptului de proprietate, și anume pe vechiul amplasament și repunerea în termen pentru formularea de notificări, „nu se înlătură o nedreptate, ci se declanșează un veritabil șir de abuzuri” încălcându-se dispozițiile constituționale ale art.16 alin.(1) referitoare la egalitate, și, dispozițiile art.44 alin.(2) referitoare la ocrotirea și garantarea proprietății private indiferent de titular. Curtea constată că această critică nu este întemeiată.

Noile dispoziții nu sunt de natură să creeze o stare de instabilitate a raporturilor juridice, deoarece nu aduc atingere drepturilor câștigate în temeiul legilor menționate anterior, ce au reglementat regimul reconstituirii și constituirii dreptului de proprietate funciară. Astfel, potrivit Legii nr.18/1991, regula instituită prin art.14 alin.(2) era că atribuirea terenurilor, în zona colinară se făcea, de regulă, pe vechile amplasamente, iar în zonele de câmpie, pe sole stabilite de comisie și nu neapărat pe vechile amplasamente. Legiuitorul a optat pentru reconstituirea dreptului de proprietate pe

vechile amplasamente prin Legea nr.1/2000, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I, nr.8 din 12 ianuarie 2000, care la art.2 alin.(1) prevede *“În aplicarea prevederilor prezentei legi reconstituirea dreptului de proprietate se face pe vechile amplasamente, dacă acestea sunt libere.”*

Așadar, din cuprinsul dispozițiilor criticate se reține că legiuitorul a rămas consecvent, menținându-și politica de reconstituire a terenurilor pe vechile amplasamente, cu excepțiile prevăzute de lege. Dispozițiile de lege avute în vedere de autorii sesizării sunt cuprinse la Titlul IV – Modificarea și completarea Legii fondului funciar nr.18/1991, Titlul V – Modificarea și completarea Legii nr.169/1997, pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr.18/1991, Titlul VI – Modificarea și completarea Legii nr.1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr.18/1991 și ale Legii nr.169/1997. Aceste dispoziții nu aduc atingere drepturilor câștigate în temeiul unor acte juridice emise cu respectarea condițiilor legale în vigoare la momentul nașterii lor. De exemplu la art.I punctul 2 din Titlul IV, prin care se introduce un nou alineat se prevede că *„(2¹) Terenurile preluate abuziv de cooperativele agricole de producție de la persoanele fizice, fără înscriere în cooperativele agricole de producție sau de către stat, fără nici un titlu, revin de drept proprietarilor care au solicitat reconstituirea dreptului de proprietate, pe vechile amplasamente, **dacă acestea nu au fost atribuite legal altor persoane**”*. În același sens, tot cu titlu de exemplu, sunt și dispozițiile cuprinse la punctul 5, al art.I al Titlului VI partea referitoare la introducerea alin.(1¹): *„(1¹) Pentru terenurile foștilor proprietari, persoane fizice sau juridice, [...], în prezent proprietatea statului, restituirea se face pe vechile amplasamente, cu obligația de a le menține destinația [...]”*.

În aceste condiții, legiuitorul nu a adus atingere drepturilor câștigate în mod legal, ci a statuat, prin norme imperative, că actele de reconstituire și constituire a dreptului de proprietate, emise în condiții ilegale, sunt lovite de nulitate absolută. Efectul nulității absolute de repunere în situațiile anterioare, deschide posibilitatea celor îndreptățiți să

beneficieze de reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor (art.III din Titlul VI). Astfel sunt, de exemplu, dispozițiile de la punctul 1 al articolului unic din cuprinsul Titlului V.

Curtea reține că reglementarea sancțiunii legale a nulității absolute a actelor emise în mod ilegal, până la adoptarea legii criticate nu atrage destabilizarea raporturilor juridice. Aceasta nu presupune încălcarea principiului *statului de drept*, ci respectarea principiului de dreptate, consacrat ca valoare constituțională la art.1 alin.(3) din Legea fundamentală, care prevede că „*România este stat de drept [...] în care [...] drepturile și libertățile cetățenilor [...], dreptatea [...] reprezintă valori supreme, [...] și sunt garantate*”. Astfel, legiuitorul a stabilit că existența drepturilor dobândite cu rea-credință sau prin abuzul autorității publice nu este compatibilă cu garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor, potrivit prevederilor art.57 din Constituție, în virtutea căreia „*Cetățenii români, [...] trebuie să-și exercite drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți*”.

Curtea observă că măsura legislativă a atribuirii terenurilor pe vechiul amplasament și sancționarea cu nulitate absolută a actelor emise în mod ilegal este în concordanță cu principiul garantării proprietății, prevăzut la art.44. alin.(4) din Constituție potrivit căruia: „*Proprietatea privată este garantată și ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular.[...]*”. De asemenea, această măsură legislativă este în concordanță și cu dispozițiile art.16 alin.(1) conform căreia „*Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*”

Critica de neconstituționalitate vizează și prevederile cuprinse la pct.8 al Titlului IV referitoare la alin.(2²), potrivit căreia: „*În cazurile în care s-au emis titluri de proprietate în mod abuziv altor persoane decât foștii proprietari, iar aceștia dețineau la acel moment adeverințe de proprietate și aveau posesia terenului, comisiile de fond funciar vor revoca respectivele titluri emise cu încălcarea legii, dacă acestea nu au intrat în circuitul civil. Dacă respectivele titluri de proprietate au intrat în circuitul civil prin acte de vânzare-cumpărare sau în alt mod, fostul proprietar se va adresa justiției*

pentru constatarea nulității absolute a titlului respectiv, potrivit art.III din Legea nr.169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr.18/1991". Se susține de către autorii sesizări că obligația revocării titlurilor de proprietate emise de organele administrației are semnificația încălcării principiului *separației puterilor în stat*, prevăzut de art.1 alin.(4) din Constituție, „în sensul că legea stabilește obligația unei autorități administrative de a revoca un act”.

Curtea constată că principiul constituțional al *separației puterilor în stat* impune autorităților publice exercitarea atribuțiilor proprii stabilite de lege, fără vreo imixtiune în competența altei autorități publice. Este de esența autorității administrative să exercite funcția publică de realizare în concret a prevederilor legale ce au ca finalitate satisfacerea intereselor legitime ale cetățeanului, iar prin dispoziția legală se reglementează obligația organului administrativ emitent de a “revoca titlurile emise cu încălcarea legii, dacă acestea nu au intrat în circuitul civil”. Dispoziția din teza a doua a alineatului (2²), de la pct.8 al Titlului IV, nu reglementează revocarea titlurilor ci, dreptul fostului proprietar, ca în cazul în care titlurile au produs efecte juridice în circuitul civil, de a se adresa justiției pentru constatarea nulității absolute a titlului emis cu încălcarea legii, potrivit prevederilor art.III din Legea nr.169/1997.

În ceea ce privește critica de neconstituționalitate ce vizează și dispozițiile art.I punctul 8 de la Titlul VI, prin care se introduce alin.(1⁴) la art.6 al Legii nr.1/2000, referitoare la anexele ce trebuie să însoțească cererea celui îndreptățit la reconstituirea dreptului de proprietate, prevăzută la art.9 alin.(5) din Legea nr.18/1991 (republicată), autorii sesizării susțin că “se realizează o ierarhizare a probelor”, fără să se țină seama de faptul că actele de preluare abuzivă, în special Decretul nr.92/1950, conțineau erori. Se susține că nu organul administrativ este cel chemat să se pronunțe asupra concluziei probelor, ci instanțele judecătorești, fiind astfel încălcat principiul *liberului acces la justiție*, prevăzut de art. 21 din Constituție precum și art. 16 din Constituție referitor la *egalitatea cetățenilor*.

Aceste susțineri sunt nefondate, accesul liber la justiție al persoanelor îndreptățite la beneficiul reconstituirii dreptului de proprietate fiind reglementat de dispozițiile cuprinse în Legea nr.18/1991, republicată.

Așadar, legea criticată trimite cu privire la mijloacele de probă pentru reconstituirea dreptului de proprietate la reglementarea anterioară. Mai mult, în lege se arată că orice probă poate înlăturată numai prin alta de aceeași forță juridică.

III. Cu privire la obiecțiile de neconstituționalitate care vizează reforma în domeniul justiției

Autorii sesizărilor, formulate de grupurile de deputați și senatori, solicită constatarea neconstituționalității în întregime a Titlurilor XV, XVI și XVII referitoare la justiție, respectiv, modificările și completările făcute la Legea nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, Legea nr.304/004 privind organizarea judiciară și Legea nr.303/2004 privind statutul magistraților. Se consideră că, textele evocate ca fiind neconstituționale „sunt înlănțuite cu multe altele, astfel, încât se impune constatarea neconstituționalității întregului pachet privitor la justiție”.

Esența criticilor formulate la modificările și completările aduse celor trei legi se exprimă în următoarele fraze: „Prin întreaga concepție a noii reglementări se urmărește subordonarea politică a justiției, a instanțelor judecătorești, a procuraturii, a actualului Consiliului Superior al Magistraturii și controlului acestora, răpind Consiliului Superior al Magistraturii rolul de garant al independenței justiției. De asemenea, se dorește desființarea inamovibilității judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și de la celelalte instanțe, a independenței procurorilor, desființarea atribuției Consiliului Superior al Magistraturii de a decide asupra numirii și statutului judecătorilor și procurorilor”.

Înalta Curte de Casație și Justiție, în sesizarea adresată Curții Constituționale, critică dispozițiile de la art.I pct.26, 27 și 42, precum și de la art.II alin.(1) și (2) din titlul XV, referitoare la modificarea art.24 alin.(2) și (4) și art.39

alin.(6) din Legea nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, precum și la încetarea mandatului unor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii.

Prin aceeași sesizare se consideră ca fiind neconstituționale modificările aduse la art.81 și art.82 din Legea nr.303/2004 privind statutul magistraților, precum și dispozițiile art.IV alin.(1), (6) și (7) din Titlul XVII.

Curtea urmează să examineze criticile referitoare la textele de lege modificate ori nou introduse, cu raportare la prevederile constituționale invocate, separat pe cele trei legi referitoare la domeniul justiției.

Așa cum se va arăta în continuare, Curtea Constituțională constată că unele obiecții de neconstituționalitate și anume cele limitativ arătate în dispozitivul deciziei sunt întemeiate. Cu privire la toate celelalte obiecții de neconstituționalitate, Curtea își însușește punctul de vedere comunicat de Guvernul României și constată că acestea nu sunt întemeiate.

1. Cu privire la Titlul XV pentru modificarea și completarea Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii

a) O primă critică de neconstituționalitate susține că noul alin.(6) al art.39 care prevede obligația Consiliului Superior al Magistraturii de a prezenta Parlamentului anual un raport asupra stării justiției și asupra activității sale proprii, instituie controlul parlamentar asupra justiției și asupra organului ei suprem. Astfel, acest text de lege încalcă prevederile constituționale ale art.1 alin.(4) privind separația puterilor în stat, art.124 și art.126 referitoare la independența justiției și înfăptuirea acesteia numai prin instanțele judecătorești.

Curtea constată, că această critică nu este întemeiată. Textul de lege criticat prevede elaborarea unui raport privind starea justiției și a unui raport privind activitatea proprie a Consiliului Superior al Magistraturii, care se prezintă Camerelor reunite ale Parlamentului și se publică în Monitorul Oficial al României.

Curtea reține că această dispoziție legală dă expresie principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art.1 alin.(4) din Constituție care presupune colaborarea și informarea reciprocă a puterilor publice.

Este de observat că Parlamentului, în calitatea sa de organ reprezentativ al poporului român, i se prezintă rapoarte și din partea altor autorități publice.

b) O altă critică susține că noua reglementare „restrânge rolul Consiliului Superior al Magistraturii la un organism cu rol consultativ, la dispoziția ministrului justiției și, implicit, a Președintelui României în funcțiune”, fapt demonstrat prin eliminarea din art.1 alin.(1) a precizării calității Consiliului Superior al Magistraturii de „*reprezentant al autorității judecătorești*”.

Prin eliminarea sintagmei „*reprezentant al autorității judecătorești*” nu s-a diminuat rolul Consiliului Superior al Magistraturii, dat fiind că legea atacată nu a suprimat nici una din atribuțiile prevăzute de Constituție.

De altfel, este inexactă aserțiunea că rolul Consiliului Superior al Magistraturii este acela de reprezentant al autorității judecătorești. În realitate, autoritatea judecătorească este reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție și de celelalte instanțe judecătorești, funcția Consiliului de autoritate care garantează independența justiției, realizându-se prin atribuțiile acestuia privitoare la recrutarea, numirea, promovarea și pregătirea profesională a magistraților și prin celelalte atribuții constituționale.

c) Sunt evocate numeroase articole din dispozițiile cărora autorii sesizării deduc diminuarea rolului Consiliului Superior al Magistraturii, precum și creșterea atribuțiilor secțiilor în detrimentul plenului. Se critică și abrogarea art.65, art.66 și art.67 care conțineau dispoziții tranzitorii.

Curtea constată că, textele de lege invocate nu reduc rolul și atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii, majoritatea acestora referindu-se la componența consiliului și la modul de alegere a membrilor săi, la măsuri de organizare și funcționare, la incompatibilități etc.

În sfârșit, Curtea constată că nu există nici o dispoziție constituțională care să interzică abrogarea printr-o lege de modificare și completare a prevederilor care la data adoptării actului normativ modificat au avut caracter tranzitoriu.

d) Art.I punctele 26 și 27 din Titlul XV, prin care se modifică art.24 alin.(2) din Legea nr.317/2004 și, respectiv, se introduce la același articol alin.(4), este criticat pentru că extinde interdicția desfășurării activității de judecător și de procuror la toți membrii Consiliului Superior al Magistraturii, iar nu numai la președintele și vicepreședintele acestuia, și modifică durata mandatului membrilor Consiliului. Se consideră că aceste noi reglementări încalcă principiile inamovibilității judecătorilor și al stabilității în funcție a procurorilor, prevederile art.133 alin.(4) din Constituție privind durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, precum și principiul neretroactivității legii, consacrat de art.15 alin.(2) din Constituție.

Curtea constată că această critică este întemeiată. Dispozițiile art.24 alin.(2) și alin.(4) din Legea nr.317/2004, în redactarea dată prin art.I al Titlului XV din legea analizată, au următorul cuprins:

„Art. 24 alin. (2): În perioada mandatului, judecătorii și procurorii aleși ca membri ai Consiliului Superior al Magistraturii nu pot desfășura activitatea de judecător sau procuror. La încetarea mandatului, membrii Consiliului Superior al Magistraturii revin în funcția de judecător sau procuror deținută anterior alegerii.”

„Art. 24 alin. (4): Funcțiile de conducere deținute de judecătorii sau procurorii aleși ca membri ai Consiliului Superior al Magistraturii încetează de drept la data publicării hotărârii Senatului în Monitorul Oficial, Partea I”.

Alin. (2) al art.24 din lege încalcă dispoziția explicită și imperativă cuprinsă în art. 133 alin. (2) lit. (a) din Constituția României, potrivit căruia 9 dintre membrii Consiliului sunt judecători, iar 5 sunt procurori, adică **magistrați care desfășoară activitatea specifică acestor funcții**. Rațiunea normei constituționale este aceea de compunere a acestei autorități judecătorești care este Consiliul Superior al Magistraturii chiar din magistrați care își desfășoară activitatea în autoritățile

judiciare, adică în instanțele judecătorești și în parchete și care, în virtutea acestei poziții, cunosc din interiorul sistemului problemele justiției și au legitimitatea de a asigura îndeplinirea de către Consiliul Superior al Magistraturii a rolului său – prevăzut în art.133 alin. (1) din Constituție – de *garant al independenței justiției*.

Or, judecătorul care nu îndeplinește activitatea de judecător pierde în fapt această calitate, la fel, procurorul, iar Consiliul Superior al Magistraturii, compus din acești membri care sunt magistrați doar formal și din ceilalți membri prevăzuți în art. 133 alin. (2) lit. (b) din Constituție, care nu au calitatea de magistrați, încetează de a mai fi exponentul puterii judecătorești, devenind un organ de natură administrativă.

În ce privește alin. (4) al art. 24, acesta încalcă, de asemenea, norma constituțională menționată care nu conține restricții cu privire la alegerea în Consiliul Superior al Magistraturii a unor magistrați care îndeplinesc funcții de conducere în instanțele judecătorești sau în parchete. Dacă însăși Constituția nu face nici o distincție în privința funcțiilor pe care le îndeplinesc judecătorii și procurorii membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, nici legiuitorul nu este îndreptățit să o facă.

Dar Legea fundamentală a consacrat admisibilitatea cuprinderii în componența Consiliului Superior al Magistraturii și a unor judecători și procurori care îndeplinesc funcții de conducere, ceea ce rezultă explicit din art. 133 alin. (2) lit. (c) din Constituție, în conformitate cu care, din Consiliu fac parte președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al parchetului de pe lângă această instanță.

Totodată, încetarea funcțiilor de conducere deținute de judecătorii aleși în Consiliul Superior al Magistraturii contravine și principiului inamovibilității, consacrat prin art. 125 alin. (1) din Constituție, în conformitate cu care judecătorilor nu li se poate modifica, fără consimțământul lor, statutul în timpul exercitării funcției.

e) Art.II alin.(1) și alin.(2) din Titlul XV este criticat pentru că are ca efect modificarea mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii de 6 ani, prevăzut de art.133 alin.(4) din Constituție și suprimă funcțiile de conducere ale

judecătorilor și procurorilor, membri ai Consiliului Superior al Magistraturii. Textele de lege criticate au următorul cuprins:

„(1) În termen de 15 zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, membrii Consiliului Superior al Magistraturii care exercită o funcție de conducere sunt obligați să opteze între funcția de conducere la instanțele judecătorești sau parchete și calitatea de membru al Consiliului Superior al Magistraturii ”.

„(2) În cazul în care judecătorii și procurorii prevăzuți la alin. (1) nu își exercită dreptul de opțiune în termenul stabilit sau nu mai funcționează la o instanță sau parchet de același grad cu instanța sau parchetul unde erau numiți la momentul alegerii își pierd calitatea de membru al Consiliului Superior al Magistraturii”.

Critica de neconstituționalitate este întemeiată pentru următoarele considerente:

Constituția României prevede în art. 133 alin. (4) că durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani. Dispozițiile Constituției sunt imperative și, potrivit principiilor statului de drept, sunt obligatorii **erga omnes**, inclusiv pentru Parlament ca autoritate legiuitoare. Așa dar, Parlamentul nu poate, fără încălcarea Constituției, să micșoreze durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, nici printr-o dispoziție explicită și nici – așa cum este cazul textului cuprins în alin.(1) al art.II din Legea criticată, – printr-o dispoziție a cărei aplicare produce un asemenea efect.

Textul de lege analizat încalcă și principiul inamovibilității judecătorilor, atât în ce privește încetarea funcției de conducere exercitate de membrii Consiliului Superior al Magistraturii – în ipoteza opțiunii pentru calitatea de membru al Consiliului - cât și încetarea calității de membru al Consiliului Superior al Magistraturii – în ipoteza opțiunii pentru funcția de conducere în cadrul instanței judecătorești.

2. Cu privire la titlul XVI pentru modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară

a) Se susține în sesizare că noile texte din Legea nr.304/2004, contrar prevederilor art.132 din Constituție, permit ministrului justiției ca, din proprie inițiativă, să exercite controlul asupra modului în care procurorii își îndeplinesc atribuțiile de serviciu, ceea ce echivalează cu exercitarea controlului politic asupra actului de justiție. Curtea constată că această critică se referă la noua redactare a art.66 alin.(1) din Legea nr.304/2004 fără a se avea în vedere dispozițiile alin.(2) al aceluiași articol potrivit cărora: *„Controlul constă în verificarea eficienței manageriale a modului în care procurorii își îndeplinesc atribuțiile de serviciu și în care se desfășoară raporturile de serviciu cu justițiabilii și cu celelalte persoane implicate în lucrările de competența parchetelor. Controlul nu poate viza măsurile dispuse de procuror în cursul urmăririi penale și soluțiile adoptate”*. Cu această precizare, dreptul conferit ministrului justiției corespunde prevederilor art.132 alin.(1) din Constituție, referitoare la desfășurarea activității procurorilor *„sub autoritatea ministrului justiției”*.

b) Dispozițiile art.75¹, nou introdus în Legea nr.304/2004, potrivit cărora Pachetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție trebuie să prezinte ministrului justiției un raport privind activitatea desfășurată, sunt considerate ca fiind neconstituționale, deoarece acest parchet *„este coordonat doar administrativ de ministrul justiției, iar profesional, din punct de vedere al competenței funcționale, de Consiliul Superior al Magistraturii”*.

Curtea observă că, potrivit textului de lege criticat *„Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție elaborează un raport privind activitatea desfășurată, pe care îl prezintă Consiliul Superior al Magistraturii și ministrului justiției”*, iar ministrul justiției va prezenta Parlamentului concluziile asupra raportului de activitate. Rezultă deci, că nici în acest caz nu este vorba de un raport

supus dezbaterii în vederea dispunerii vreunor măsuri față de soluțiile adoptate ori măsurile dispuse de procurori.

c) Autorii sesizărilor făcute de deputați și senatori consideră că este neconstituțională întreaga reglementare a organizării și funcționării Parchetului Național Anticorupție, ca structură autonomă cu independență absolută, inclusiv față de Consiliul Superior al Magistraturii, întrucât procurorii care-l încadrează sunt numiți prin ordin al procurorului general al acestui pachet, iar nu prin decret al Președintelui României.

Curtea observă că, această critică are la bază înțelegerea greșită a dispozițiilor art.83 din lege, în noua lor redactare, deoarece se ignoră faptul că procurorii Parchetului Național Anticorupție sunt selecționați dintre procurorii de la alte parchete, numiți în această calitate anterior prin decret al Președintelui României. Semnificativ pentru înțelegerea corectă a reglementării este și textul alin.(9) al art.83, potrivit căruia: *„La data încetării activității în cadrul Parchetului Național Anticorupție procurorul revine la parchetul de unde provine sau la alt parchet unde are dreptul să funcționeze potrivit legii”*.

d) În sesizarea formulată de grupul de 25 de senatori, sunt distinct criticate dispozițiile Titlului XVI, prin care sunt introduse în Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciare noi reglementări referitoare la instanțele și la parchetele militare.

Dispozițiile art.58¹⁻⁶ și art.92¹⁻⁵ nou introduse în Legea nr.304/2004 referitoare la instanțele militare, respectiv, la parchetele militare, sunt considerate de autorii sesizării ca fiind contrare prevederilor constituționale ale art.126 alin.(5) care interzic înființarea de instanțe extraordinare, art.118 referitoare la rolul armatei și art.16 alin.(1) privind principiul egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice. Se susține că „sistemul nostru constituțional nu admite o justiție specială pentru militari și existența unor judecători și unor procurori care să fie militari de carieră, ceea ce înseamnă grade și disciplină militară, ierarhie, obligații de subordonare etc., numai magistrați supuși autorității CSM”. Se concluzionează în

sensul că, „judecătorii și procurorii sunt singurii magistrați care nu pot avea și calitate de militari”.

Examinând aceste critici, Curtea constată că și acestea sunt neîntemeiate pentru următoarele considerente:

Potrivit art.126 alin.(1) din Constituție: „*Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege*”. Așadar, nominalizarea, înființarea și organizarea instanțelor judecătorești revin legiuitorului, prin lege organică.

Teza întâi a alin.(5) al art.126 interzice „*înființarea de instanțe extraordinare*”, iar teza a doua din același alineat permite înființarea, prin lege organică, a unor „*instanțe specializate în anumite materii*”. Caracterul distinct specific al unor materii, care justifică reglementarea competenței materiale a unor instanțe judecătorești specializate, poate fi determinat și de calitatea subiecților ca părți în litigiile supuse judecății, a justițiabililor, cum ar fi minorii, părțile raporturilor juridice de muncă, navigatorii, comercianții etc.

Curtea reține că instanțele militare nu reprezintă instanțe extraordinare. Înființarea de instanțe extraordinare a fost interzisă de Constituție și înainte de revizuirea acesteia în 2003, iar instanțele și parchetele militare au existat și au funcționat, fără ca prin aceasta să fi fost încălcată vreo dispoziție sau vreun principiu constituțional.

Conform dispozițiilor legale criticate instanțele militare sunt: tribunalele militare, Tribunalul Militar Teritorial București și Curtea Militară de Apel București, acestea fiind similare celorlalte instanțe judecătorești, pe lângă ele fiind organizate și funcționând, pe baza unor principii identice, parchete. Instanțele militare având competența materială, după calitatea persoanei, să judece cauzele penale în care învinuții sau inculpații sunt militari, nu aplică reglementări legale cu caracter discriminatoriu, ci tratament juridic diferențiat justificat obiectiv prin situația diferită.

În ceea ce privește statutul magistraților militari, art.30¹ din Legea nr.303/2004, nou introdus prevede: *„Poate fi numită judecător sau procuror militar persoana care îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru intrarea în magistratură, după dobândirea calității de ofițer activ în cadrul Ministerului Apărării Naționale”*. Rezultă din această reglementare că, numirea, promovarea și evoluția carierei de magistrat a judecătorilor și procurorilor militari se fac în aceleași condiții ca și în cazul magistraților de la celelalte instanțe judecătorești și parchete. Singura condiție suplimentară pe care trebui să o îndeplinească înainte de a fi numiți, este aceea de a deveni militar activ în cadrul Ministerului Apărării Naționale. Aceasta însă, nu înseamnă relații de subordonare pe planul îndeplinirii atribuțiilor ce le revin magistraților. Magistrații militari beneficiază de toate drepturile și au toate obligațiile prevăzute de lege pentru judecători, respectiv, pentru procurori.

Potrivit prevederilor art.73 alin.(4) din Legea privind statutul magistraților, *„Judecătorii și procurorii militari sunt militari activi și au toate drepturile și obligațiile ce decurg din această calitate”*. Aceste drepturi și obligații sunt altele decât cele care decurg din calitatea de magistrat. Alin.(5) al aceluiași articol prevede că: *„Salarizarea și celelalte drepturi cuvenite judecătorilor și procurorilor militari se asigură de Ministerul Apărării Naționale”*, dar nu după opțiunea liberă a acestui minister, ci *„în concordanță cu prevederile legislației privind salarizarea și alte drepturi ale personalului din organele autorității judecătorești și cu reglementările referitoare la drepturile materiale și bănești specifice calității de militar activ”*.

3. Cu privire la Titlul XVII pentru modificarea și completarea

Legii nr.303/2004 privind statutul magistraților

a) Autorii sesizării susțin că este neconstituțional chiar titlul modificat al Legii, ca *„Lege privind statutul judecătorilor și procurorilor”*, precum și toate prevederile legii care *„fac constant distincție între judecători și procurori și nu operează cu termenul generic de magistrat”*. Această distincție urmărește *„scoaterea procurorilor din sfera magistraților și trecerea Ministerului Public sub controlul politic al*

Președintelui și al ministerului justiției” cu toate că autoritatea ministrului justiției, prevăzută de art.132 alin.(1) din Constituție are doar semnificația unei autorități organizatorică – administrativă, iar nu de autoritate funcțională.

Față de această critică, Curtea constată că Legea nr.303/2004 a făcut distincție corespunzătoare între judecători și procurori chiar și înainte de modificare, distincție determinată de deosebirea esențială a statutului acestor categorii de magistrați: judecătorii sunt inamovibili, iar procurorii se bucură de stabilitate. Procurorii nu au fost excluși din categoria magistraților. Potrivit textului modificat al art.1 din lege: „*Magistratura este activitatea judiciară desfășurată de judecători în scopul îndeplinirii justiției și de procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor*”.

b) Autorii sesizării consideră ca fiind neconstituționale și prevederile art.63 din lege, contrare principiului inamovibilității judecătorilor și al independenței procurorilor, creând „posibilitatea demiterii acestora în cazuri subiective controlabile de puterea politică: incapacitatea profesională și nepromovarea examenului”.

Curtea reține că, incapacitatea profesională constituie una dintre cele mai importante impedimente pentru exercitarea unor funcții, iar examenul la care se referă textul de lege criticat este cel pe care trebuie să-l susțină un magistrat numit din alt sector de activitate juridică, după terminarea cursului de 6 luni de formare profesională.

Autorii sesizării ignoră dispozițiile alin.(2) al art.63, potrivit cărora: „*Eliberarea din funcție a judecătorilor și procurorilor se dispune prin decret al Președintelui României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii*”.

c) În opinia autorilor sesizării eliminarea din art.8 a precizării potrivit căreia „magistrații nu se subordonează scopurilor și doctrinelor politice” este contrară principiului separației puterilor, prevăzută de art.1 alin.(4) din Constituție, precum și principiului independenței judecătorilor și supunerii lor numai legii, consacrat de art.124 alin.(3) din Legea fundamentală.

Curtea constată că, nementinerea precizării respective nu reprezintă încălcarea principiilor invocate, atâta timp cât din textul menținut al art.8 rezultă aceleași interdicții. Astfel art.8 prevede: „(1) *Judecătorii și procurorii nu pot să facă parte din partide sau formațiuni politice și nici să desfășoare sau să participe la activități cu caracter politic.*

(2) *Judecătorii și procurorii sunt obligați ca în exercitarea atribuțiilor să se abțină de la exprimarea sau manifestarea, în orice mod, a convingerilor lor politice”.*

d) De asemenea, se consideră ca fiind încălcate principiile separației puterilor în stat, al inamovibilității judecătorilor, precum și al stabilității și imparțialității procurorilor, prin următoarele noi texte:

- art.14 alin.1² privind perceperea unei taxe pentru participarea la concursul de admitere în magistratură și formarea profesională inițială, organizat în cadrul Institutului Național al Magistraturii;

Curtea observă că cei care se înscriu la concurs nu au calitatea de magistrat.

- art.29 alin.(6) care „este un text discriminatoriu pe criteriu etnic, contrar art. 16 din Constituție”. Potrivit acestui text: „*În circumscripțiile instanțelor și parchetelor unde o minoritate națională are o pondere de cel puțin 50% din numărul locuitorilor, la medii egale, au prioritate candidații cunoscători ai limbii acelei minorități”.* Textul instituie un criteriu de departajare între candidații care au obținut rezultate identice la concurs sau examen. Criteriul nu ține de apartenența la o anumită etnie, ci de cunoașterea limbii majorității locuitorilor din circumscripția instanței.

- art.48 încalcă și prevederile art.15 alin.(2) referitoare la principiul neretroactivității legii, întrucât mandatul de 5 ani al conducătorilor instanțelor și parchetelor, prevăzut de legislațiile anterioare, se reduce la 3 ani, tocmai cu scopul de a putea fi înlăturate persoanele aflate în funcție, chiar prin înlăturarea de la actul de decizie a Consiliului Superior al Magistraturii. Situația este identică și în privința funcțiilor de conducere din cadrul parchetelor, prevăzute de art.48¹.

e) În sesizările adresate Curții Constituționale sunt criticate și dispozițiile art.IV alin.(1), alin. (6) și alin.(7) din Titlul XVII, care au următorul cuprins:

(1) La data intrării în vigoare a prezentei legi, încetează mandatele de conducere ale judecătorilor și procurorilor de la curțile de apel, tribunale, tribunale specializate și judecătorii, precum și ale procurorilor de la parchetele de pe lângă acestea.[...]

(6) Durata mandatelor judecătorilor și procurorilor care exercită, la data intrării în vigoare a prezentei legi, alte funcții de conducere decât cele prevăzute la alin.(1) este de 3 ani, de la data investirii.

(7) Mandatele judecătorilor și procurorilor care ocupă alte funcții de conducere decât cele prevăzute la alin.(1) încetează, dacă la data intrării în vigoare a prezentei legi durata acestora a depășit 3 ani de la investire”.

Toate aceste dispoziții încalcă principiul inamovibilității judecătorilor, consacrat prin art. 125 alin. (1) din Constituție, principiu înțeles ca acea stare de drept care, în garantarea independenței acestora, îi apără de riscul de a fi demiși, destituiți sau retrogradați din funcție fără temei legitim ori mutați la alte instanțe, prin delegare, detașare sau chiar prin promovare, fără consimțământul lor.

Principiul inamovibilității se aplică atât în privința duratei funcției de judecător cât și la durata mandatului funcției de conducere îndeplinit de acesta, care nu poate fi nici micșorată și nici prelungită fără consimțământul judecătorului.

Pe de altă parte, legiuitorul este liber să redimensioneze, printr-o lege nouă, durata mandatelor funcțiilor de conducere în alt fel decât legea în vigoare, dar numai pentru viitor, nu și pentru mandatele în curs, altfel ar însemna să nesocotească regula neretroactivității legii, care este normă de nivel constituțional, prevăzută în art. 15 alin. 2 din Legea fundamentală.

În sensul celor arătate este de reținut că magistrații care îndeplinesc în prezent funcții de conducere au mandate pe o perioadă de 5 ani, în conformitate cu reglementările în vigoare la data promovării lor, iar unii dintre ei au exercitat funcția

de conducere mai puțin de 3 ani cât se prevede în reglementarea actuală. Numirea lor s-a făcut pe baza criteriilor de vechime în magistratură și de competență profesională, stabilite de legile în vigoare. Actuala reglementare face să înceteze sau, potrivit distincției menționate, scurtează toate mandatele de conducere ale judecătorilor și procurorilor.

Încetarea sau, respectiv, scurtarea tuturor mandatelor de conducere în curs de exercitare se constituie într-un precedent legislativ primejdios pentru funcționarea statului de drept. *Judecătorul este personajul central al statului de drept*, iar instabilitatea legislativă privind cariera lui profesională nu poate constitui decât un factor descurajator atât în alegerea profesiei cât și în fidelitatea față de lege și de regulile deontologice. Cunoscând precedentul legislativ de suprimare a mandatului de conducere fără a i se imputa vreo culpă profesională, judecătorul numit într-o funcție de conducere încetează să mai fie independent și este îndemnat să se subordoneze programului și oportunităților factorului politic competent să decidă asupra duratei mandatului său.

Mai mult decât atât, măsura de înlăturare din funcție a tuturor judecătorilor și procurorilor care exercită funcții de conducere se relevă ca o măsură cu caracter individual care excede resortul puterii legiuitoare și interferează nepermis domeniul puterii judecătorești. Se încalcă, astfel, și prevederile art. 1 alin. (4) din Constituția României, privind separația puterilor în stat.

f) Art.50 alin.(2) este considerat ca fiind neconstituțional pentru că permite revocarea magistratului din funcția de conducere și la propunerea președintelui instanței.

Curtea observă că, posibilitatea ori eventualitatea apariției unor stări de tensiune în cadrul unor instanțe judecătorești nu determină caracterul neconstituțional al reglementării.

g) sunt criticate și prevederile art.30, art.31 și art.52 din Legea nr.303/2004 prin care se stabilește dreptul Președintelui României de a refuza numirea în funcție a

judecătorilor și procurorilor propuși de Consiliul Superior al Magistraturii și de a face numirile în cele mai înalte funcții din Ministerul Public la propunerea ministrului justiției, cu avizul *consultativ* al Consiliului Superior al Magistraturii. Autorii sesizării susțin că aceste prevederi ale legii contravin dispozițiilor art.134 din Constituție.

Referitor la aceste critici, Curtea constată că numirea judecătorilor și procurorilor urmează a se face la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii în continuare, iar numirea în anumite funcții de conducere, se face dintre persoanele numite anterior în funcția de procuror. Dacă Președintele României nu ar avea nici un drept de examinare și de apreciere asupra propunerilor făcute de Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea judecătorilor și procurorilor sau în anumite funcții de conducere ori dacă nu ar putea refuza numirea nici motivat și nici măcar o singură dată, atribuțiile Președintelui României, prevăzute de art.94 lit.c) coroborat cu art.125 alin.(1) din Constituție, ar fi golite de conținut și importanță.

h) Dispozițiile modificate ale art.72-86 sunt criticate în sesizare ca fiind contrare prevederilor art.124 alin.(3) și art.125 alin.(1), și ca „fiind, în mod vădit, o ingerință și un atentat la independența și inamovibilitatea magistraților și o violare a art.6 alin.(1) al Convenției Europene a Drepturilor Omului”. Se consideră că, prin reglementările modificate, drepturile magistraților anterior stabilite sunt „fie înlăturate, fie serios amputate”. Cu titlu exemplificativ, se amintesc reglementările referitoare la dreptul la pensie al magistraților, prin care se face o egalizare, prin trimitere la dreptul comun, în loc de menținerea regimului actual special și specific pentru magistrați, se schimbă baza de calcul a pensiei, se reduce limita de vârstă pentru pensia de serviciu de la 68 de ani la Înalta Curte de Casație și Justiție la 57 ani și 7 luni pentru femei și la 62 ani și 7 luni pentru bărbați și se introduce interdicția continuării exercitării funcției de judecător sau procuror după împlinirea vârstei de pensionare.

Majoritatea noilor texte de lege, criticate în bloc, diferă de cele anterioare numai prin aceea că în locul termenului comun de „magistrat” se utilizează denumirile de „judecător și procuror”, fapt ce nu contravine nici unei dispoziții constituționale.

Diminuarea unor drepturi, față de cele prevăzute de reglementările anterioare, se constată la art.81 alin.(1) în privința bazei de calcul pentru stabilirea pensiei de serviciu a magistraților și la art.83 alin.(2), devenit art.84 alin.(2), în privința actualizării pensiilor de serviciu și a pensiilor de urmaș. Reglementările actuale prevăd ca bază de calcul „*venitul brut realizat în ultima lună de activitate înainte de pensionare*”, și actualizarea pensiilor de serviciu „*în raport cu nivelul indemnizației brute a magistraților în activitate*”, ori de câte ori se majorează această indemnizație. Reglementările modificate prevăd ca bază de calcul „*media veniturilor brute realizate în ultimele 12 luni de activitate înainte de data pensionării*” și actualizarea anuală a pensiilor stabilite „*în raport cu media veniturilor realizate în ultimele 12 luni a judecătorilor și procurorilor în activitate*”.

După cum Curtea Constituțională a statuat în mod repetat în jurisprudența sa, în temeiul prevederilor art.47 alin.(2) din Constituție, legiuitorul are dreptul și obligația să stabilească criteriile și condițiile concrete ale exercitării dreptului la pensie, inclusiv modul de calcul și de actualizare a cuantumului pensiei. Astfel, Curtea nu poate reține neconstituționalitatea dispozițiilor art.72-80, art.81 alin.(1)-(7) și art.83-86. Noile reglementări nu pot fi aplicate cu efecte retroactive, respectiv, în privința cuantumului pensiilor anterior stabilite, ci numai pentru viitor, începând cu data intrării lor în vigoare.

i) Curtea constată, însă, că sunt neconstituționale noile dispoziții înscrise în art.82, potrivit căroră: „*Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție și personalul de specialitate juridică prevăzut la art.86 alin.(1) nu pot fi menținuți în funcție, după împlinirea vârstei de pensionare prevăzută de Legea nr.19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare*”.

Aplicarea acestor dispoziții legale înseamnă pensionarea forțată a magistraților la împlinirea vârstei standard de pensionare din sistemul public, dar și înlăturarea din funcție a magistraților, chiar dacă nu îndeplinesc toate condițiile de pensionare, dar au împlinit vârsta respectivă.

Interdicția menținerii în funcție după împlinirea vârstei standard de pensionare a judecătorilor, procurorilor și a personalului prevăzut în textul de lege examinat apare ca având caracter discriminatoriu, contrar principiului consacrat de art.16 alin.(1) din Constituție, în raport cu celelalte categorii de cetățeni care beneficiază de principiile generale ale sistemului public de pensii pe care se întemeiază reglementările Legii nr.19/2000. Potrivit acestor principii, în acord și cu prevederile Constituției, pensionarea este un drept fundamental al fiecărui cetățean, iar nu o obligație, iar înscrierea la pensie se face la cererea titularului dreptului, nefiind impusă de nici o dispoziție legală.

Pentru exercitarea anumitor profesii, inclusiv a profesiei de magistrat, în considerarea importanței și complexității atribuțiilor ce trebuie îndeplinite în funcțiile respective, pot fi stabilite limite de vârstă rezonabile, în raport cu aptitudinile și capacitățile umane biologice, fizice și mentale, influențate hotărâtor de vârstă. Această limită de vârstă nu coincide însă, cu vârsta standard la care se naște dreptul de a se înscrie la pensie. În cazul magistraților, limita maximă de vârstă până la care își pot exercita funcția, este prevăzută la 70 sau la 68 de ani în legislațiile cvasitotalității statelor.

Legea nr.19/2000 prevede creșterea treptată, până în anul 2014, a vârstei standard de pensionare la 60 de ani pentru femei și la 65 de ani pentru bărbați, față de care aplicarea imediată a dispozițiilor legale examinate impune eliberarea din funcție a magistraților și a personalului de specialitate juridică la vârsta de 57 ani și 7 luni femeile și 62 de ani și 7 luni bărbații.

Curtea constată că, aceste dispoziții legale încalcă și principiile independenței și inamovibilității judecătorilor, prevăzute de art.124 alin.(3) și art.125

alin.(1) din Constituție, prin aceea că aceștia sunt eliberați din funcție, cu sau fără pensionare, indiferent dacă mai au sau nu capacitatea de a-și continua activitatea, dacă mai sunt sau nu corespunzători profesional.

Curtea Constituțională constată că textul contravine și dispozițiilor art.155 alin.(5) din Constituție, în conformitate cu care judecătorii în funcție ai Înaltei Curți de Casație și Justiție „*își continuă activitatea până la data expirării mandatului pentru care au fost numiți*”.

În raport cu această dispoziție imperativă, prevederea din art.82 este, în ceea ce îi privește pe judecătorii în funcție ai Înaltei Curți de Casație și Justiție, numiți pentru un mandat de 6 ani, sub regimul constituțional anterior, este vădit neconstituțională.

Dar art.155 alin.(5) din Constituție are și o valoare de principiu, în definirea conceptului de inamovibilitate a judecătorilor, prevăzut de art.125 alin.(1). Din acest text se desprinde clar ideea – care nu poate fi decât unitară, adică aplicabilă în toate cazurile de inamovibilitate – că în cazul schimbării duratei mandatului, fie prin Constituție, fie prin lege, magistrații în funcție își continuă activitatea până la data expirării mandatului pentru care au fost numiți.

Curtea constată că dispozițiile prin care se modifică dispozițiile art.82 din Legea nr.303/2004 contravin și unor documente internaționale, printre care:

- *Principiile fundamentale privind independența magistraților*, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvențelor (Milano, 26 august - 6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, care prevăd în mod expres, prin art. 11, că *"durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege"*;

- *Carta Universală a Judecătorului*, adoptată de Asociația Internațională a Judecătorilor cu prilejul Reuniunii de la Taipei, în 17 noiembrie 1999, care prevede, la pct. 8, "*Nici o modificare a vârstei obligatorii de pensionare a judecătorilor nu poate avea efect retroactiv*";

- *Recomandarea nr. R (94) 12 cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor*, adoptată la 13 octombrie 1994 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului European, care stabilește, ca principiu general al independenței judecătorilor, că "*Mandatul judecătorilor și remunerația vor fi garantate prin lege*".

Pentru aceleași motive sunt neconstituționale și dispozițiile art.VIII din Titlul XVII, potrivit cărora noile prevederi ale art.82 din legea nr.303/2004 se aplică în mod corespunzător și personalului Curții Constituționale. Cele două texte de lege nu pot fi dissociate, dar cel al art.VIII va fi aplicat în sensul art.82, pus în concordanță cu prevederile Constituției.

j) Curtea mai constată, potrivit considerentelor mai sus expuse, că este neconstituțională și sintagma „*alta decât cea de judecător sau procuror*” din noul alin.(8) al art.81 din Titlul XVII, care exclude posibilitatea ca magistrații pensionați la limita de vârstă să mai desfășoare activitatea de judecător sau procuror, cumulând veniturile realizate cu pensia. Textul menționat are următorul cuprins: "*(8) Judecătorii și procurorii care beneficiază de pensie de serviciu potrivit alin.(1), (2) și (4) pot cumula pensia de serviciu cu veniturile realizate dintr-o activitate profesională, alta decât cea de judecător sau procuror, indiferent de nivelul veniturilor respective.*"

Acest text al legii conține o dublă discriminare a judecătorilor și procurorilor care beneficiază de pensie de serviciu, contravenind flagrant principiului egalității în drepturi prevăzut în art. 16 alin. (1) din Constituția României.

Prima și cea mai gravă discriminare se face între procurorii și judecătorii beneficiari ai unei pensii de serviciu, pe de o parte, și ceilalți pensionari.

În conformitate cu art. 94 alin. (1) lit (c) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, *orice pensionar pentru limită de vârstă poate cumula pensia cu veniturile realizate dintr-o activitate profesională, inclusiv din cea de judecător sau de procuror, indiferent de nivelul veniturilor respective.* Art. 81 alin. (8) din Legea nr. 303/2004 interzice judecătorilor și procurorilor, beneficiari ai pensiei de serviciu, de a cumula pensia cu veniturile pe care le-ar obține din activitatea de judecător sau de procuror – în ipoteza că ar fi reîncadrați în această activitate, ceea ce constituie o discriminare inadmisibilă dat fiind că situația juridică luată în considerare – aceea de pensionar reangajat – este aceeași pentru toți.

Dar art. 81 alin. (8) din Legea nr. 303/2004 conține o discriminare și între magistrații din categoriile pe care le nominalizează.

Astfel, în aplicarea textului de lege, judecătorii și procurorii beneficiari ai unei pensii de serviciu care desfășoară orice altă activitate profesională – de exemplu, activitatea de avocat, de notar, de cadru didactic, de diplomat – pot cumula pensia de serviciu cu veniturile obținute din această activitate. În schimb, judecătorii și procurorii beneficiari ai unei pensii de serviciu care, după pensionare, ar fi chemați să îndeplinească pentru un timp oarecare funcția de judecător sau de procuror, nu ar avea dreptul să cumuleze pensia de serviciu cu indemnizația acordată pentru activitatea prestată.

Nici o dispoziție constituțională nu împiedică legiuitorul să suprime cumulul pensiei cu salariul, cu condiția ca o asemenea măsură să se aplice în mod egal pentru toți cetățenii, iar eventualele diferențe de tratament între diversele categorii profesionale să aibă o rațiune licită.

În absența oricărei rațiuni a discriminărilor menționate, ar putea rezulta concluzia, inacceptabilă și absurdă, că legiuitorul a instituit o sancțiune pentru judecătorii și procurorii care s-au aflat în serviciul justiției timp de cel puțin 25 de ani – durată prevăzută pentru acordarea pensiei de serviciu – și anume aceea de a

nu putea beneficia de această pensie în cazul în care prezența lor în aparatul judiciar ar mai fi utilă sau, eventual, necesară.

Având în vedere aceste considerente, dispozițiile art.147 alin.(2) din Constituție, precum și prevederile art.11 alin.(1) lit.A.a) și art.18 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale,

cu majoritate de voturi, în legătură cu criticile privind nerespectarea procedurii de adoptare a Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, prin angajarea răspunderii Guvernului în temeiul art. 114 alin. (1) din Constituția și criticile privind dispozițiile cuprinse în această lege, în:

a) Titlul XV art. I punctul 26, prin care se modifică dispozițiile art. 24 alin. (2) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii și punctul 27, prin care se introduce în același articol alin. (4);

b) Titlul XV art. II alin. (1) și alin. (2);

c) Titlul XVII art. I pct. 93 prin care la art. 81 din Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților se introduce alineatul (8) – sintagma „*alta decât cea de judecător sau procuror*”;

d) Titlul XVII art. I pct. 93 referitor la art. 82 din Legea nr. 303/2004;

e) Titlul XVII art. IV alin. (1), alin. (6) și alin. (7),

cu unanimitate de voturi, cu privire la celelalte critici care formează obiectul sesizărilor de neconstituționalitate

Curtea Constituțională

În numele legii

Decide:

1. Constată că Legea privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, în ansamblul său, a fost adoptată cu respectarea

procedurii de legiferare prevăzută de dispozițiile art. 114 alin. (1) din Constituție, referitor la angajarea răspunderii Guvernului.

2. Constată că sunt neconstituționale următoarele dispoziții din Legea privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente: Titlul XV art. I punctul 26, prin care se modifică dispozițiile art. 24 alin. (2) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii și punctul 27, prin care se introduce în același articol alin. (4); Titlul XV art. II alin. (1) și alin. (2); Titlul XVII art. I pct. 93 prin care la art. 81 din Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților se introduce alineatul (8) – sintagma „*alta decât cea de judecător sau procuror*”; Titlul XVII art. I pct. 93 referitor la art. 82 din Legea nr. 303/2004; Titlul XVII art. IV alin. (1), alin. (6) și alin. (7).

3. Constată că toate celelalte dispoziții din Legea privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente care formează obiectul sesizărilor, sunt constituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președintelui Camerei Deputaților, președintelui Senatului, primului – ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 6 iulie 2005 și la aceasta au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocaru, Constantin Doldur, Acsinte Gaspar, Kozsokár Gábor, Petre Ninosu, Ion Predescu și Șerban Viorel Stănoiu, judecători.

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE
Ioan Vida
Prof.univ.dr.Ioan Vida

Prim magistrat asistent,
Claudia Miu
Claudia Miu

OPINIE SEPARATĂ I*)

Nu putem împărtăși considerentele pe baza cărora, prin votul majorității membrilor Curții Constituționale, s-a constatat neconstituționalitatea art.I, pct.26 și 27 și art.II alin.(1) și (2) din Titlul XV al Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, cât și a art.IV alin.(1), (6) și (7) din Titlul XVII al aceleiași legi. Astfel:

1. Prin art.I pct.26 din Titlul XV al legii criticate se modifică art.24 alin.(2) din Legea nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii în sensul că judecătorii și procurorii aleși ca membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, în perioada mandatului „*nu pot desfășura activitatea de judecător sau procuror*”.

Această nouă reglementare a fost determinată de creșterea substanțială, în volum și importanță, a atribuțiilor Consiliului Superior al Magistraturii, ceea ce impune o activitate permanentă din partea tuturor membrilor care compun Consiliul. Noul text de lege interzice, în realitate, cumulul de activități, respectiv, desfășurarea activității de judecător sau procuror, concomitent cu activitatea ce trebuie desfășurată în calitate de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

Constituția nu reglementează modul de desfășurare a activității Consiliului Superior al Magistraturii, ca activitate permanentă sau activitate în sesiuni, nici incompatibilitățile funcției de membru al Consiliului, ori cumulul de activități ce pot desfășura membrii Consiliului. În mod implicit dispozițiile art.133 alin.(2) lit.c) din Constituție permit cumulul funcțiilor de ministru al justiției, președinte al Înaltei Curții de Casație și Justiție și de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu cea de membru al

*) Opinia separată I este reprodusă în facsimil.

Consiliului Superior al Magistraturii, deținătorii acestor funcții fiind membri de drept ai Consiliului.

Noile dispoziții legale, supuse controlului de constituționalitate, nu ating în nici un fel principiul constituțional al inamovibilității judecătorilor și cel legal al stabilității în funcție a procurorilor, înscrise în art.125 alin.(1) din Constituție, respectiv, în art.4 din Legea nr.303/2004 privind statutul magistraților. În sensul acestor dispoziții legale, judecătorii și procurorii aleși în calitate de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii își păstrează calitatea de magistrați, funcțiile de judecători sau de procurori la instanțele judecătorești ori la parchetele de lângă acestea, funcții în virtutea cărora au fost aleși ca membri ai Consiliului. Prin textul de lege examinat li se interzice doar ca, în perioada exercitării mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, să desfășoare activitatea de judecător sau procuror. Sub acest aspect, este concludentă dispoziția cuprinsă în teza a doua a art.24 alin.(2), care, în noua redactare, prevede: *„La încetarea mandatului, membrii Consiliului Superior al Magistraturii revin în funcția de judecător sau procuror deținută anterior alegerii”*.

De altfel, constituționalitatea textului de lege examinat rezultă și din prevederile art.125 alin.(3) și art.132 alin.(2) din Constituție, preluate și în art.6 din Legea nr.303/2002 privind statutul magistraților, potrivit cărora funcțiile de judecător și de procuror sunt incompatibile cu orice alte funcții publice, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

Noul text al alin.(4) al art.24 din Legea nr.317/2005 dispune încetarea funcțiilor de conducere deținute de judecătorii și procurorii aleși ca membri ai Consiliului Superior al Magistraturii. Această dispoziție se aplică doar pentru viitor, când vor fi aleși ca noi membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, judecători sau procurori care dețin funcții de conducere la instanțele sau pachetele la care au fost numiți. Funcția de conducere a acestora va înceta la

data publicării în Monitorul Oficial a Hotărârii Senatului prin care se validează alegerea lor.

Această reglementare este o consecință logică a aplicării principiilor potrivit cărora Consiliul Superior al Magistraturii desfășoară o activitate permanentă, iar membrii lor nu pot cumula alte funcții nici la instanțele judecătorești sau parchetele de la care provin.

2. Articolul II din titlul XV al legii care formează obiectul controlului de constituționalitate prevede obligația membrilor în funcție ai Consiliului Superior al Magistraturii care dețin funcții de conducere la instanțele judecătorești sau la parchetele de pe lângă instanțe să opteze între cele două funcții, iar dacă nu-și manifestă opțiunea în termen de 15 zile își pierde calitatea de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

Aceste dispoziții nu ating mandatul de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Nu modifică nici durata mandatului. Prin aceste dispoziții se manifestă consecvența în privința interdicției ca membrii Consiliului Superior al Magistraturii să desfășoare și alte activități. Pentru judecătorii și procurorii care dețin funcții de conducere la instanțele judecătorești sau parchete, legea prevede dreptul de a opta pentru funcția pe care doresc să o păstreze în continuare, iar pierderea calității de membru al Consiliului Superior al Magistraturii intervine numai în cazul neexercitării dreptului de opțiune. În aceste condiții nu se poate susține că s-a încălcat dispoziția constituțională privind durata mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

Teza a doua a alin.(2) al art.II din același titlu al legii prevede pierderea calității de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și în cazul celor care „*nu mai funcționează la o instanță sau parchet de același grad cu instanța sau parchetul unde erau numiți la momentul alegerii*”. Măsura se impune datorită caracterului reprezentativ al funcției electiv de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, legea stabilind și proporția de reprezentare a diferitelor categorii de instanțe și parchete.

3. Articolul IV din Titlul XVII al legii prevede la alineatele (1), (6) și (7), încetarea mandatelor judecătorilor și procurorilor numiți în funcții de conducere la instanțele judecătorești și la parchete, precum și reducerea duratei mandatelor de conducere de la 5 ani la 3 ani cu posibilitatea reînvestirii o singură dată.

În dezacord cu opinia majorității care a adoptat decizia, considerăm că aceste reglementări legale nu contravin Constituției. Dispozițiile privind criteriile și condițiile de numire și revocare în funcții de conducere la instanțele judecătorești și la parchete, ca și durata mandatelor celor numiți în asemenea funcții, nu sunt de nivel constituțional, ci de nivelul legii organice, a cărei modificare este prevăzută prin legea criticată pentru neconstituționalitate.

De altfel, principiul constituțional al inamovibilității judecătorilor și principiul legal al stabilității procurorilor constituie garanții ale independenței și imparțialității acestora în activitatea de îndeplinire a justiției sau în cea judiciară, iar nu în activitatea desfășurată în funcțiile manageriale din cadrul instanțelor și parchetelor.

Apreciem că nu este lipsit de relevanță nici faptul că magistrații care sunt numiți în diferite funcții de conducere la instanțele judecătorești sau la parchete, nu constituie un organ colegial, ai cărui membri trebuie să beneficieze de mandate valabile pe o durată strict stabilită de lege și care nu poate fi modificată pe parcursul exercitării mandatului, pentru buna funcționare a autorității respective.

JUDECĂTOR

GĂBOR KOZSOKÁR

JUDECĂTOR

ASPAZIA COJOCARU

JUDECĂTOR

CONSTANTIN DOLDUR

OPINIE SEPARATĂ II*)

Consider că nici dispozițiile referitoare la vârsta de pensionare a judecătorilor și a procurorilor, cuprinse în Titlul XVII al legii la pct.93, prin care se stabilește noul cuprins al art.82 din Legea nr.303 privind statutul magistraților nu contravin prevederilor Constituției.

Dispozițiile art.125 alin.(1) din Constituție, care consacră principiul inamovibilității judecătorilor, prevede că „judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii”, fără a da o definiție constituțională a inamovibilității și a fixa vârsta pensionării judecătorilor. În aceste condiții, atât definirea inamovibilității, cât și limita de vârstă pentru pensionare, sunt stabilite prin Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, a cărei modificare este dispusă prin dispozițiile legii criticate.

Este de observat că aceeași situație, mult criticată în epocă, exista și în regimul constituțional din perioada interbelică. Articolul 104 al Constituției din 1923 prevedea că judecătorii sunt inamovibili, în condițiile speciale pe care legea le fixează. Această redactare a fost considerată insuficientă de Curtea de Casație din acea vreme, care ceruse încă în timpul elaborării Constituției, dar fără rezultat, că întrucât puterea judecătorească este o putere în stat, este bine să se prevadă, în textul constituțional, nu numai că inamovibilitatea magistraturii este de ordin constituțional, dar să se dea o definiție constituțională inamovibilității. (A se vedea, Paul Negulescu, Curs de drept constituțional român, București, Editat de Alex. Th. Doicescu p.466 - 467).

În consecință, noile dispoziții ale art.82 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, care, în ceea ce privește vârsta pensionării acestora, fac trimitere la Legea nr.19/2000 privind sistemul public de pensii, chiar dacă pot fi criticate pentru alte considerente, între care și acela că în majoritatea țărilor vârsta de pensionare a magistraților este mai ridicată - în jur de 70 de ani -, nu contravin nici unei dispoziții constituționale.

---

*) Opinia separată II este reprodusă în facsimil.

În acest sens, Curtea Constituțională s-a mai pronunțat într-o situație asemănătoare prin Decizia nr.17 din 23 ianuarie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.104 din 7 februarie 2002.

În considerentele acestei decizii, Curtea a conchis că „măsura încetării mandatului membrilor Curții de Conturi mai înainte de termen, ca urmare a reorganizării activității și reducerii numărului de membri care compun această Curte, măsuri stabilite prin dispozițiile legii organice de modificare și completare a Legii nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, nu încalcă dispozițiile art.139 alin.(4) din Constituție cu privire la inamovibilitatea și independența membrilor Curții de Conturi”. Pentru a ajunge la această concluzie, Curtea a reținut printre altele că „însuși textul art.139 alin.(4) din Constituție [anterior revizuirii] trimite la lege, prevăzând că „Membrii Curții de Conturi, numiți de Parlament, sunt independenți și inamovibili, potrivit legii”.

Aceleași considerente conduc și la concluzia că nici dispozițiile referitoare la suprimarea dreptului judecătorilor și procurorilor de a cumula pensia cu salariul de magistrat, cuprinse în noile prevederi ale art.81 alin.(8) din statut, nu sunt neconstituționale. În această privință, considerăm că nu se poate susține că sunt încălcate dispozițiile art.16 alin.(1) din Constituție privind egalitatea în fața legii, întrucât față de ceilalți beneficiari ai dreptului la pensie prevăzuți de Legea nr.19/2000, judecătorii și procurorii au o situație specială, drepturile lor fiind stabilite în alt quantum și în alte condiții decât cele prevăzute în această lege. Or, în jurisprudența Curții Constituționale s-a stabilit, ca și în cea a Curții Europene a Drepturilor Omului, că principiul egalității nu înseamnă uniformitate, fiind permis ca în situații diferite tratamentul juridic să fie diferit, dacă aceasta se justifică în mod obiectiv și rațional.

JUDECĂTOR

CONSTANTIN DOLDUR

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI – CAMERA DEPUTAȚILOR

Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București,
IBAN: RO75RNCB5101000000120001 Banca Comercială Română – S.A. – Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 318.51.29/150, fax 318.51.15, E-mail: marketing@ramo.ro, Internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 411.58.33 și 410.47.30, tel./fax 410.77.36 și 410.47.23
Tiparul: Regia Autonomă „Monitorul Oficial”

5 948368 033160